

Takmer polovica občanov Slovenska nie je spokojná s kvalitou demokracie

Ľuďom najviac prekáža, že politici neriešia ich naozajstné problémy a že sa netrestá nehospodárne nakladanie s majetkom štátu. Na druhej strane v porovnaní s rokom 2016 na Slovensku významne stúpol podiel ľudí, ktorí veria demokracii a preferujú demokratické zmeny, pričom klesla podpora nedemokratických riešení.

Výsledky prieskumu verejnej mienky o vnímaní demokracie na Slovensku

Peter Goliaš, INEKO, apríl 2021

Tento dokument prináša výsledky reprezentatívneho prieskumu verejnej mienky o vnímaní kvality demokracie na Slovensku, ktorý uskutočnil inštitút INEKO prostredníctvom agentúry Focus začiatkom apríla 2021 na vzorke 1001 respondentov. Prieskum s rovnakými otázkami prebehol na vzorke 1020 respondentov aj v novembri 2016¹, čo umožňuje sledovať niektoré zmeny názorov počas uplynulých 5 rokov.

Správa o výsledkoch prieskumov tiež prináša medzinárodné porovnanie údajov o kvalite demokracie, bohatstve jednotlivých štátov, očakávanej dĺžke života a indexe šťastia, ako aj porovnanie súvisu uvedených parametrov.

Cieľom prieskumov verejnej mienky je zistiť názory ľudí na kvalitu demokracie na Slovensku, na súvis medzi kvalitou demokracie a kvalitou života, na hlavné nedostatky demokracie a tiež možné riešenia. Výsledky prieskumov verejnej mienky ako aj medzinárodné porovnanie uvedené v tejto správe môžu podnietiť verejnú diskusiu a slúžiť ako podklady pre vzdelávanie o význame demokracie pre kvalitu života, o možnostiach ako zlepšiť kvalitu demokracie na Slovensku a tiež ako znížiť riziko prijímania nedemokratických riešení.

Prieskum v roku 2021 sme uskutočnili a analýzu záverov sme zostavili vďaka finančnej podpore nadácie Konrad Adenauer Stiftung v Bratislave.

Za pomoc pri grafickom spracovaní podkladov popisujúcich súvis kvality demokracie a kvality života ďakujem Petrovi Klátikovi.

¹ <https://www.ineko.sk/clanky/zneuzivanie-moci-zenie-ludi-k-extremizmu>

Inštitút pre ekonomické a sociálne reformy (INEKO) je mimovládna nezisková organizácia založená v roku 1999, ktorá podporuje ekonomické a sociálne reformy s cieľom odstraňovať prekážky dlhodobého pozitívneho vývoja slovenskej ekonomiky a spoločnosti. Popri Slovensku pôsobí INEKO aj v zahraničí, v roku 2021 realizuje projekty v Moldavsku a na Ukrajine zamerané na zlepšovanie kvality demokracie, zvyšovanie transparentnosti a finančného zdravia samospráv a štátnych firiem.

Medzi hlavné projekty INEKO realizované na Slovensku patrí:

- Hodnotenie výsledkov žiakov základných a stredných škôl: <http://skoly.ineko.sk/>
- Hodnotenie kvality a efektívnosti nemocníc: <http://kdesaliecit.sk/>
- Hodnotenie finančného zdravia samospráv: <http://www.hospodarenieobci.sk/>
- Interaktívna mapa diaľnic, rýchlostných ciest a železníc: <http://doprava.ineko.sk>
- Monitoring a komentovanie reforiem v zdravotníctve: <http://www.i-health.sk/aktuality>
- Podpora demokracie, nezávislosti a odbornosti kľúčových verejných inštitúcií: <http://www.institucie.ineko.sk/>, <http://www.ineko.sk/projekty/podpora-demokracie>

Obsah

Hlavné závery	4
Úvod – ako súvisí kvalita demokracie s kvalitou života	8
Podrobné výsledky prieskumu verejnej mienky	14
Doplňujúce informácie o prieskume vrátane kompletného znenia otázok	31
Základné údaje o respondentoch	33

Hlavné závery

Medzi dobré správy patrí, že v porovnaní s rokom 2016 významne stúpol podiel ľudí, ktorí:

- veria, že kvalita demokracie výrazne ovplyvňuje kvalitu života,
- podporujú posilňovanie a dozrievanie demokracie, ktorá síce nie je dokonalá, ale lepšiu možnosť nemáme,
- podporujú väčšiu decentralizáciu, to znamená presun väčších kompetencií i zdrojov do rúk samosprávnych krajov a obcí,
- podporujú väčšiu angažovanosť slušných ľudí pri spravovaní verejných záležitostí,
- podporujú posilnenie nezávislosti a odbornosti policajných vyšetrovateľov, prokuratúry, súdnictva, kontrolných a regulačných orgánov, aby sa znížilo riziko zneužitia moci.

Podiel ľudí, ktorí:	2016	2021	Zmena
- veria, že kvalita demokracie výrazne ovplyvňuje kvalitu života	52,3 %	68,3 %	+16,0 p.b.
- podporujú posilňovanie a dozrievanie demokracie	52,0 %	64,9 %	+12,9 p.b.
- podporujú väčšiu decentralizáciu	50,0 %	62,3 %	+12,3 p.b.
- podporujú väčšiu angažovanosť slušných ľudí pri spravovaní verejných záležitostí	66,2 %	76,6 %	+10,4 p.b.
- podporujú posilnenie nezávislosti a odbornosti inštitúcií	65,2 %	75,3 %	+10,1 p.b.

Zdroj: INEKO podľa prieskumov agentúry Focus

Horšou správou je, že **s kvalitou demokracie na Slovensku vyjadrilo v roku 2021 nespokojnosť 45,6 % (39,8 % v roku 2016) a spokojnosť 29,3 % občanov (25,9 % v roku 2016)**. Zvyšní respondenti (24,6 % v roku 2021 a 33,3 % v roku 2016) nepovažujú kvalitu demokracie ani za dobrú ani za zlú.

Za posledných 5 rokov sa kvalita demokracie skôr zhoršila podľa 49,9 % občanov (43,1 % v roku 2016) a skôr zlepšila podľa 20,8 % občanov (17,8 % v roku 2016). Podľa zvyšných respondentov (27,6 % v roku 2021 a 36,4 % v roku 2016) sa kvalita demokracie „ani nezlepšila ani nezhoršila“.

Spokojnosť s kvalitou demokracie vyjadrujú najmä mladší ľudia, ľudia s vysokoškolským vzdelaním, vyšším príjmom, slovenskou národnosťou, priaznivci vládnej koalície resp. pravicových strán, ľudia s liberálnou orientáciou a eurooptimisti. Rovnaké skupiny obyvateľstva si myslia, že sa kvalita demokracie za posledných 5 rokov skôr zlepšila. Nespokojní sú najmä ľudia s nižším vzdelaním a príjmom, maďarskou národnosťou, priaznivci opozičných strán a euroskeptici.

Kvalita demokracie „zásadne“ ovplyvňuje kvalitu života podľa 18,6 % respondentov (10,5 % v roku 2016) a „dosť výrazne“ podľa 49,7 % respondentov (41,8 % v roku 2016). Spolu tak **viac ako dve tretiny respondentov (68,3 % v roku 2021) vyjadrili názor, že kvalita demokracie „zásadne“ alebo „dosť výrazne“ ovplyvňuje kvalitu života ľudí na Slovensku**. Častejšie sú medzi nimi zastúpení obyvatelia miest nad 100-tisíc obyvateľov a príslušníci maďarskej národnosti. V roku 2016 mala rovnaký názor mierne nadpolovičná väčšina respondentov (52,3 % v roku 2016). Nárast podielu je dobrou správou, pretože pokiaľ ľudia vidia súvis medzi kvalitou demokracie a kvalitou života, dá sa predpokladať, že budú vyvíjať väčší verejný tlak na riešenia vedúce k vylepšovaniu demokracie.

Najviac ľudí je nespokojných s demokraciou z nasledovných dôvodov:

- Politici nepracujú vo verejnom záujme (neriešia naozajstné problémy ľudí) ale v záujme vlastnom alebo spriaznených podnikateľov (s výrokom súhlasilo 80,7 % respondentov v roku 2021 a 79,8 % v roku 2016).
- Nehospodárne nakladanie s majetkom a peniazmi štátu sa netrestá, lebo je v záujme mocných (80,2 % v roku 2021 a 77,6 % v roku 2016).
- Ľudia si nie sú rovní pred zákonom a vymožitelnosť práva je slabá (78,8 % v roku 2021 a 77,6 % v roku 2016).
- Vznikajú nespravodlivé majetkové rozdiely medzi ľuďmi (77,6 % v roku 2021 a 75,8 % v roku 2016).

V porovnaní s rokom 2016 sa najviac zvýšila nespokojnosť ľudí s demokraciou z týchto dôvodov:

- V spoločnosti sa rozširuje chudoba (75,8 % v roku 2021 a 71,5 % v roku 2016).
- Slušní ľudia sa verejne neangažujú, nie sú aktívni pri spravovaní verejných záležitostí (65,7 % v roku 2021 a 61,6 % v roku 2016).

Nespokojnosť vyjadrovali najmä voliči strán Republika, Kotlebovci – ĽSNS, Aliancia, Hlas-SD a Smer-SD. Naopak najmenšiu nespokojnosť vyjadrovali voliči strán vládnej koalície, najmä Za ľudí, Oľano a SAS, v niektorých otázkach aj Sme rodina a Progresívne Slovensko.

Najmenej a najviac nespokojní občania podľa volebných preferencií

Príčina nespokojnosti	Najmenej nespokojní	Najviac nespokojní
Slovensko stráca priveľa suverenity v prospech nadnárodných organizácií	Za ľudí, Oľano, SAS	Republika, Kotlebovci – ĽSNS, Smer-SD
Sociálny systém sa zneužíva, nadmerne ho využívajú ľudia, ktorí nie sú ochotní pracovať	Za ľudí, Progresívne Slovensko, SAS	Aliancia, Kotlebovci – ĽSNS, Republika
Vznikajú nespravodlivé majetkové rozdiely medzi ľuďmi	SAS, Za ľudí, nerozhodnutí	Republika, Hlas-SD, Kotlebovci – ĽSNS
Štát zlyháva v poskytovaní základných služieb ako napríklad bezpečnosť, kvalitné zdravotníctvo, školstvo, atď.	Za ľudí, Oľano, SAS	Republika, nevolíči, Hlas-SD
Regulačné a kontrolné inštitúcie nebránia zneužívaniu moci	Za ľudí, Sme rodina, Oľano,	Republika, Smer-SD, Kotlebovci – ĽSNS,
Slušní ľudia sa verejne neangažujú, nie sú aktívni pri spravovaní verejných záležitostí	Sme rodina, SAS, Progresívne Slovensko	Kotlebovci – ĽSNS, KDH, Republika
Zákony sú nekvalitné a často sa menia	Za ľudí, Oľano, SAS	Republika, Aliancia, Kotlebovci – ĽSNS
Politici nepracujú vo verejnom záujme (neriešia naozajstné problémy ľudí) ale v záujme vlastnom alebo spriaznených podnikateľov	Za ľudí, Oľano, SAS	Hlas-SD, Republika, Aliancia
Nie sú dostatočne chránené a dodržiavané ľudské a menšinové práva	Oľano, Za ľudí, SAS	Aliancia, Republika, nevolíči
V spoločnosti sa rozširuje chudoba	Za ľudí, SAS, Progresívne Slovensko	Republika, Aliancia, Hlas-SD
Ľudia si nie sú rovní pred zákonom a vymožitelnosť práva je slabá	Za ľudí, Oľano, Sme rodina	Republika, Aliancia, nevolíči
Nehospodárne nakladanie s majetkom a peniazmi štátu sa netrestá, lebo je v záujme mocných	Oľano, SAS, Sme rodina	Republika, Smer-SD, KDH

Zdroj: INEKO podľa prieskumov agentúry Focus

V rokoch 2016 až 2021 sa zvýšila podpora pre demokratizačné zmeny, ktoré tiež majú najvyššiu podporu. Najviac ľudí by chcelo demokraciu zmeniť podľa nasledovných možností:

- Väčšia angažovanosť slušných ľudí pri spravovaní verejných záležitostí (76,6 % v roku 2021 a 66,2 % v roku 2016).
- Posilnenie nezávislosti a odbornosti policajných vyšetrovateľov, prokuratúry, súdnictva, kontrolných a regulačných orgánov, aby sa znížilo riziko zneužitia moci (75,3 % v roku 2021 a 65,2 % v roku 2016).

V porovnaní s rokom 2016 sa najviac zvýšil podiel ľudí, ktorí by chceli demokraciu zmeniť podľa nasledovných možností:

- Posilňovanie a dozrievanie demokracie – nie je dokonalá, ale lepšiu možnosť nemáme (64,9 % v roku 2021 a 52,0 % v roku 2016)
- Väčšia decentralizácia – presun väčších kompetencií i zdrojov do rúk samosprávnych krajov a obcí (62,3 % v roku 2021 a 50,0 % v roku 2016)

Naproti tomu, **najviac sa znížila podpora nedemokratických riešení, ktoré majú súčasne najnižšiu podporu ľudí:**

- Zrušenie parlamentného systému a nastolenie diktatúry (15,3 % v roku 2021 a 23,9 % v roku 2016)
- Návrat k socialistickému zriadeniu spreď roka 1989 (24,7 % v roku 2021 a 27,6 % v roku 2016)
- Vystúpenie Slovenska z Európskej únie a uplatňovanie vlastného modelu nezávislého od medzinárodných záväzkov (28,9 % v roku 2021 a 34,8 % v roku 2016)
- Príchod silného politického vodcu a posilnenie jeho právomocí pri riadení štátu (37,7 % v roku 2021 a 40,3 % v roku 2016)

Kto podporuje nedemokratické riešenia:

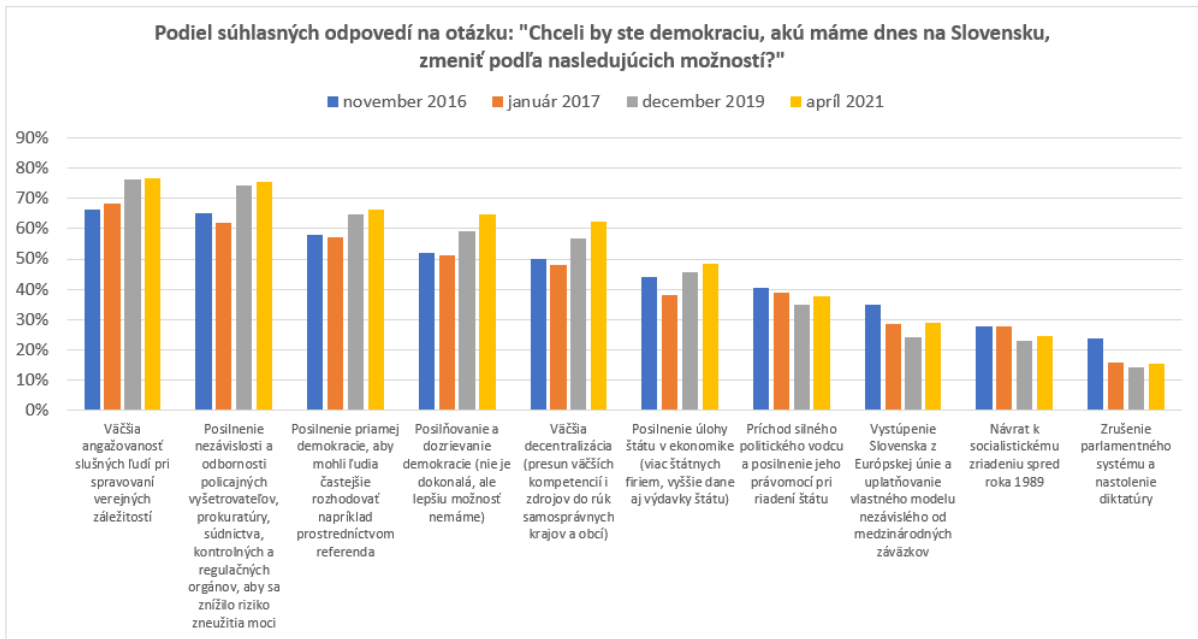
- Zrušenie parlamentného systému a zavedenie diktatúry podporujú častejšie ľudia s priemerným príjmom a voliči strán Smer-SD, Kotlebovci – ĽSNS, Republika, Hlas-SD a tiež nevoliči.
- Návrat k socialistickému zriadeniu spreď roka 1989 podporujú najmä starší ľudia, manuálni zamestnanci, ľudia s nižším vzdelaním, z východného Slovenska a voliči strán Smer-SD, Kotlebovci – ĽSNS, Republika a Hlas-SD.
- Vystúpenie z EÚ podporujú častejšie starší ľudia, ľudia s nižším vzdelaním aj príjmom, ďalej voliči strán Republika, Kotlebovci – ĽSNS, Smer-SD, Hlas-SD a tiež nevoliči a nerozhodnutí.
- Príchod silného politického vodcu a posilnenie jeho právomocí pri riadení štátu podporujú najmä starší ľudia a voliči strán Kotlebovci – ĽSNS, Republika a Smer-SD.

Pri otázke o možnostiach na zmenu demokracie sme zisťovali názory respondentov prostredníctvom reprezentatívnych prieskumov verejnej mienky v novembri 2016², januári 2017³, decembri 2019⁴ a apríli 2021. V nasledujúcom grafe preto uvádzame súhlasné odpovede zo všetkých prieskumov. **Od roku 2016 je zreteľný nárast podpory demokratických a pokles podpory nedemokratických riešení. Od roku 2019 vidieť pri viacerých odpovediach stagnáciu, varovný je mierny nárast podpory nedemokratických riešení. Na druhej strane, pozitívnu zmenou je výrazný nárast podpory pre decentralizáciu a tiež posilňovanie a dozrievanie demokracie, hoci nie je dokonalá.**

² <https://www.ineko.sk/clanky/zneuzivanie-moci-zenie-ludi-k-extremizmu>

³ <https://ineko.blog.sme.sk/c/447986/diktaturu-ci-vystupenie-z-eu-uz-chce-menej-ludi.html>

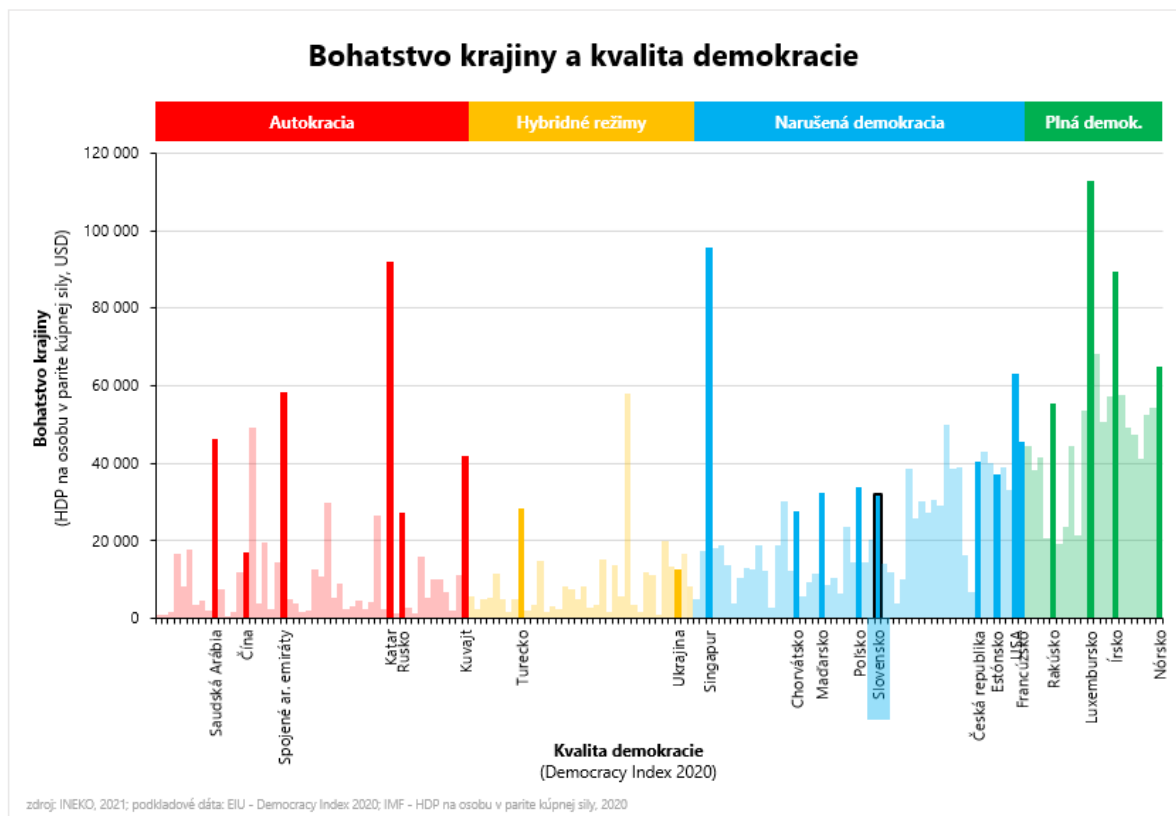
⁴ <https://dennikn.sk/blog/1710349/podpora-democracie-u-nas-stupla-priaznivcov-totality-ubudlo/>

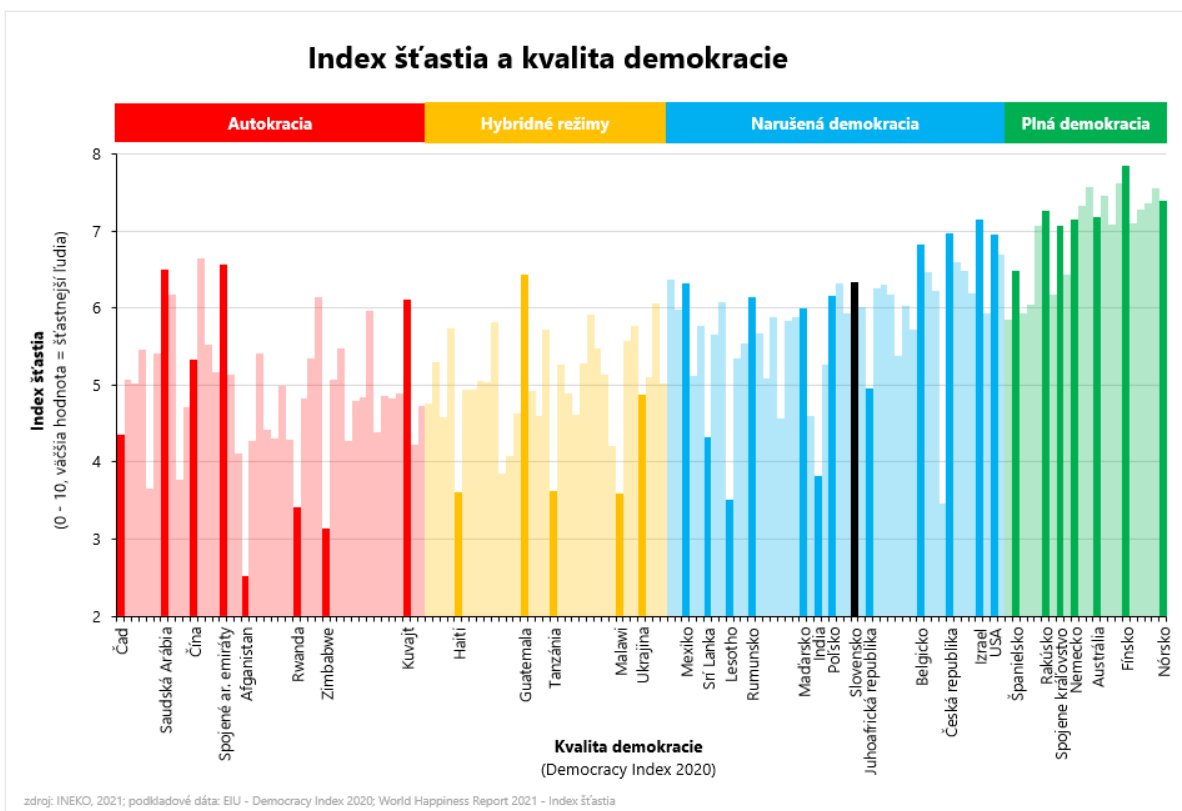
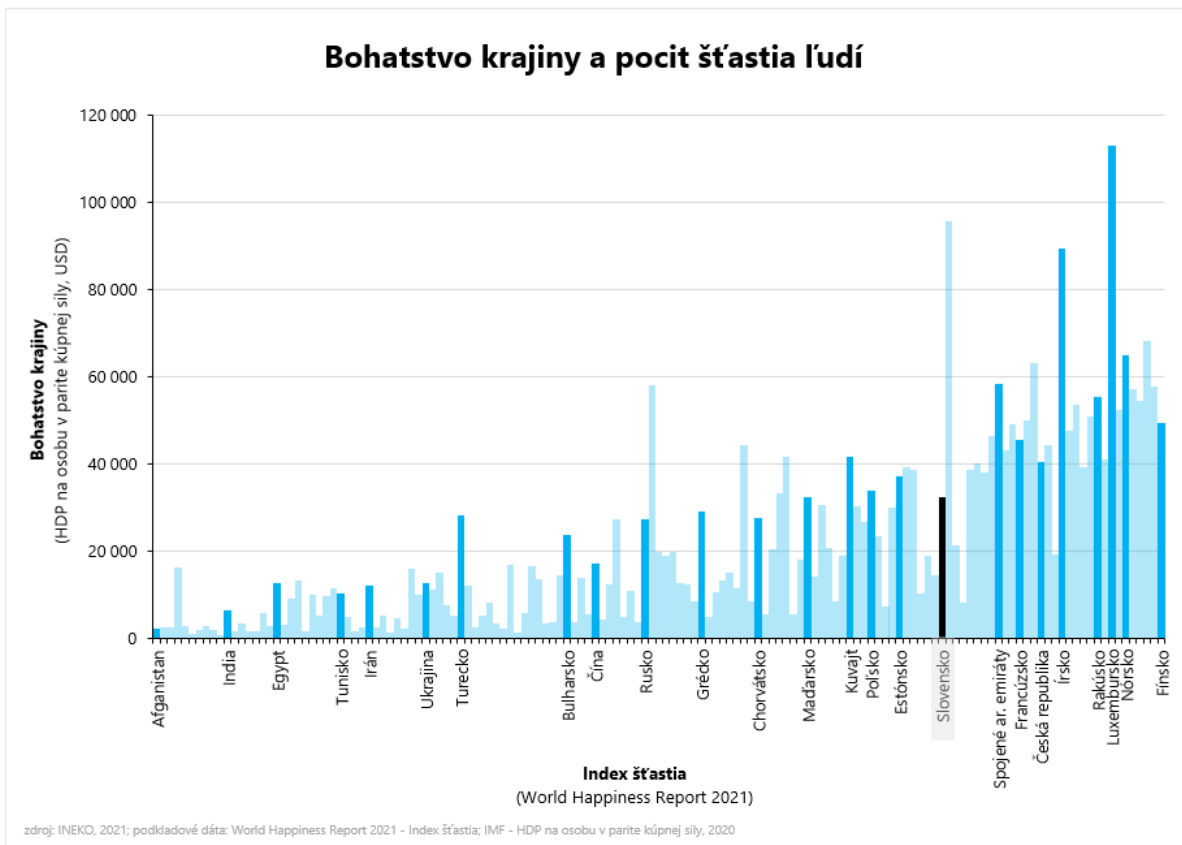
Zdroj: INEKO podľa prieskumov agentúry Focus

Úvod - ako súvisí kvalita demokracie s kvalitou života

Medzinárodné porovnania ukazujú súvis medzi kvalitou demokracie a bohatstvom krajiny či očakávanou strednou dĺžkou života. Krajiny s plne rozvinutou demokraciou podľa Indexu demokracie, ktorý každoročne zostavuje agentúra The Economist Intelligence Unit, patria medzi najbohatšie na svete, ľudia v nich súčasne žijú zvyčajne dlhšie v porovnaní s menej demokratickými štátmi. S klesajúcou kvalitou demokracie zvyčajne klesá aj bohatstvo krajiny a očakávaná stredná dĺžka života. Existujú aj významné výnimky, predovšetkým štáty s bohatými zdrojmi ropy a nerastného bohatstva, ktoré často patria medzi najviac autoritárske režimy. Napriek tomu sú medzi nimi najbohatšie štáty sveta a ľudia sa v nich v priemere dožívajú aj pomerne vysokého veku.

S bohatstvom krajiny úzko súvisí subjektívny pocit šťastia, ktorý za jednotlivé štáty pravidelne zverejňuje správa The World Happiness Report. Hlavným zdrojom sú prieskumy verejnej mienky, v ktorých ľudia hodnotia spokojnosť so svojím životom na škále 1 až 10, kde 10 znamená najlepší možný život a 1 najhorší možný život. Slovensko dosiahlo v roku 2020 priemernú známku 6,52, čím sa umiestnilo na 22. mieste spomedzi 95 krajín. Hlavný index sa počíta z priemerného hodnotenia za roky 2018-20, v ktorom má Slovensko známku 6,33 a je na 34. mieste spomedzi 149 krajín. Pre porovnanie, Česko je s indexom 6,97 na 18. mieste a Rakúsko s indexom 7,27 je na 10. mieste.

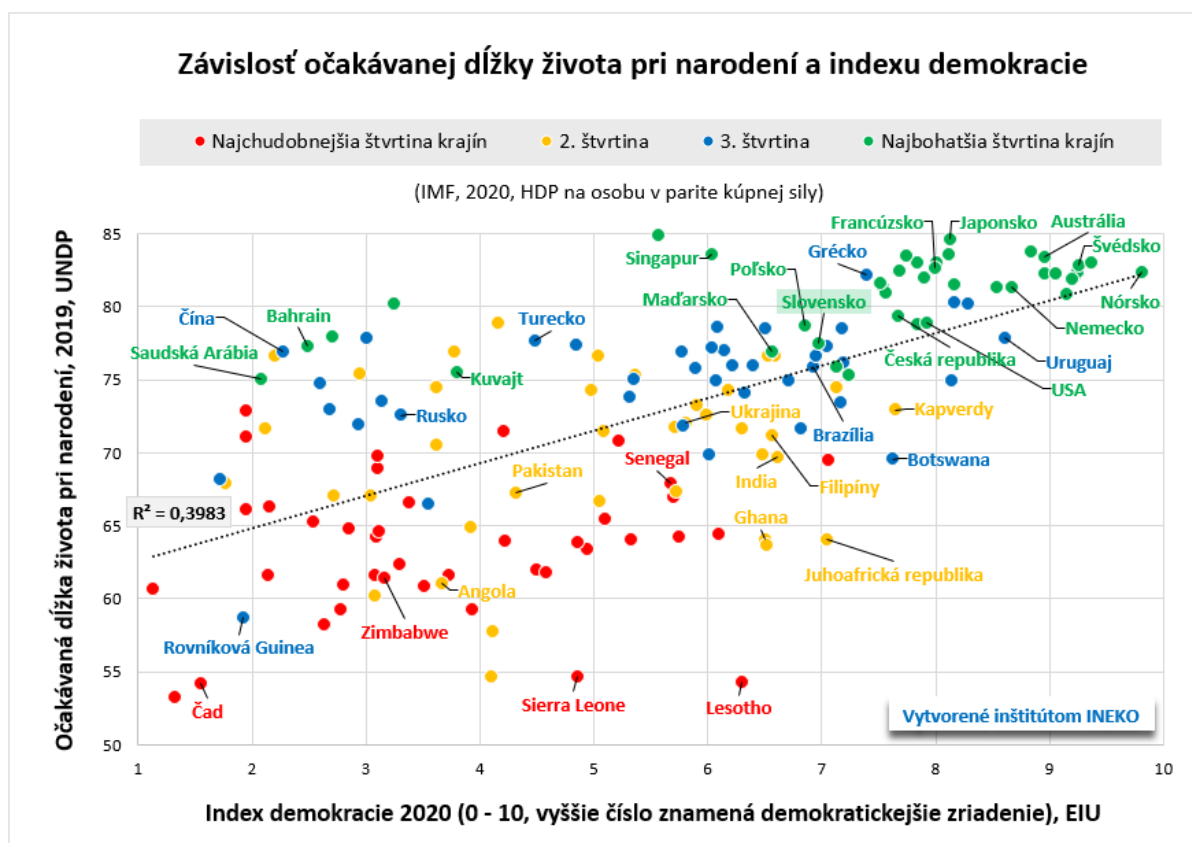

Po odhliadnutí od štátov bohatých na ropu je evidentná korelácia, teda súvis medzi kvalitou demokracie, bohatstvom, dĺžkou života či osobným pocitom šťastia. Otázkou je kauzalita, teda či kvalitnejšia demokracia pomáha zvyšovať kvalitu života, alebo či naopak ekonomický a spoločenský

pokrok pomáha zlepšovať kvalitu demokracie. Medzinárodná literatúra ponúka oba pohľady. Napríklad kniha *The Moral Consequences of Economic Growth* (Benjamin M. Friedman, 2005) ponúka príklady z histórie, kedy ekonomický rast pomáhal zvyšovať úroveň morálky v spoločnosti a tým aj zavádzanie demokratizačných reforiem. Podobne kniha *The Silent Revolution* (Ronald Inglehart, 1977) uvádza príklady, ako povojnová prosperita v Európe zabezpečila ľuďom materiálne istoty, čím sa rozvinul ich záujem aj o nemateriálne hodnoty vrátane slobody slova či rodovej rovnosti.

Na druhej strane kniha *Why Nations Fail – The Origins of Power, Prosperity and Poverty* (Daron Acemoglu, James A. Robinson, 2012) uvádza príklady z histórie, keď predovšetkým posilnenie politických a ekonomických inštitúcií, ktoré bránia koncentrácii a zneužívaniu moci a posilňujú práva širších vrstiev obyvateľstva, viedli k rozvoju inovácií a ekonomickému rastu. A naopak, oslabenie týchto inštitúcií a koncentrácia moci do rúk úzkej skupiny ľudí, viedli k oslabeniu inovácií a k hospodárskemu úpadku.

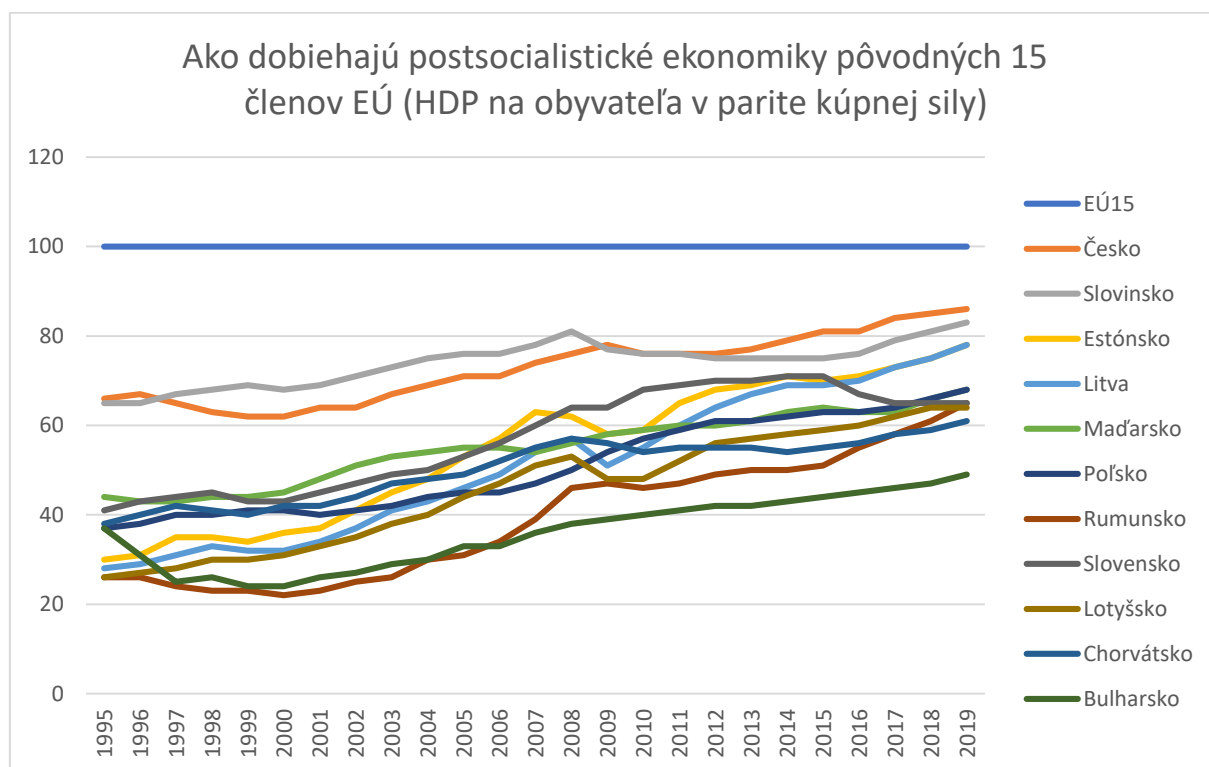
Uvedená literatúra presvedčivo dokumentuje oba smery kauzality. Aj dnes už v odbornej diskusii prevláda názor, že kauzalita funguje obojsmerne. Ekonomický rast a kvalita demokracie sa navzájom posilňujú v tzv. cnotstnom kruhu. Na druhej strane ekonomický prepád ako aj oslabovanie demokracie môžu krajinu uzavrieť do začarovaného kruhu a spôsobiť úpadok spoločnosti. Tvorcovia politiky by preto mali venovať pozornosť obom nástrojom – reformám posilňujúcim ekonomický rast a tiež posilňujúcim kvalitu demokracie.

Slovensko ako aj iné postsocialistické štáty majú po páde železnej opony skúsenosti najskôr s prudkým pádom ekonomiky najmä v dôsledku rozpadu vzájomných obchodných vzťahov. Súčasne ale došlo k demokratizácii, otvoreniu hraníc smerom na západ a postupnému rastu ekonomiky aj

životnej úrovne. Zaostávanie za západnými demokraciami vo veľkosti ekonomiky ako aj v očakávanej dĺžke života sa zmiernilo.

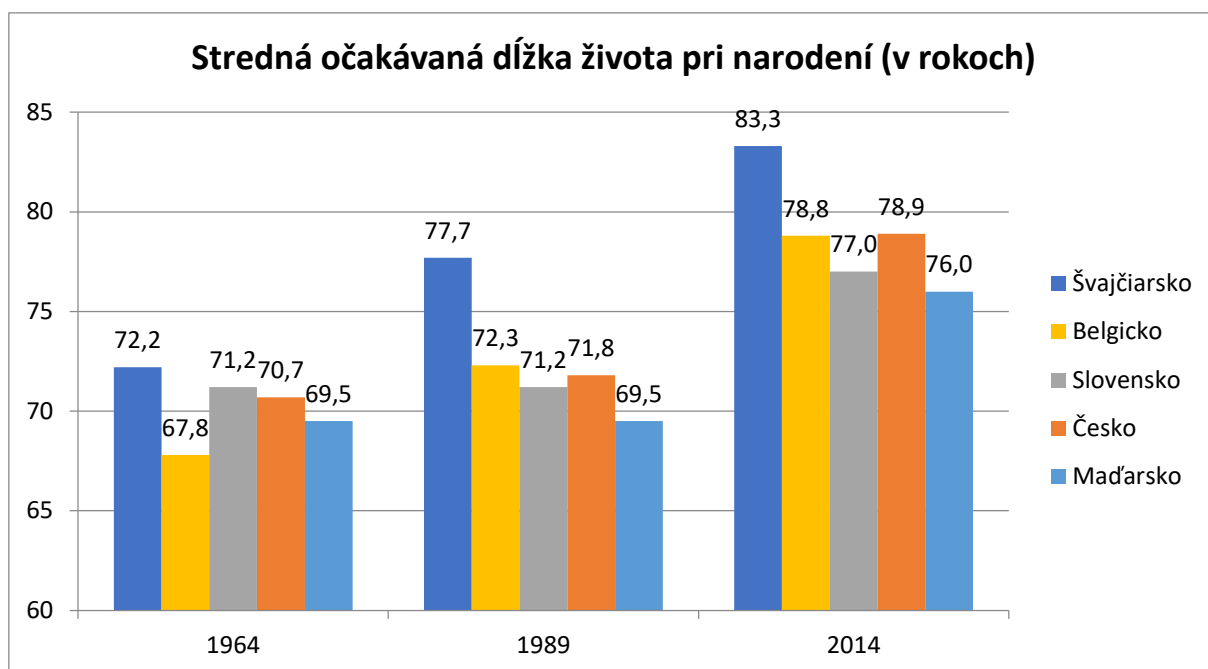
Vo veľkosti hrubého domáceho produktu na obyvateľa v prepočte podľa parity kúpnej sily (teda po zohľadnení rozdielu v cenách) dobiehali v rokoch 1995-2019 úroveň pôvodných 15 členov Európskej únie najrýchlejšie Litva a Estónsko. Podľa údajov Eurostatu sa Litva dostala z úrovne 28 % HDP pôvodných 15 členov EÚ v roku 1995 na 78 % v roku 2019, Estónsko z 30 % na 78 %. Pre porovnanie, Slovensko stúplo zo 41 % v roku 1995 na 71 % v roku 2015, následne kleslo na 65 % v roku 2019, avšak údaje od roku 2016 boli prepočítané podľa novej metodiky a nie sú porovnateľné so staršími údajmi.

Zdroj: Eurostat

Poznámka: Pri Slovensku boli údaje od roku 2016 prepočítané podľa novej metodiky

Dobíhanie je zreteľné aj pri pohľade na dĺžku dožitia. Napríklad počas posledných 25 rokov socializmu (v rokoch 1964-1989) stredná očakávaná dĺžka života pri narodení na Slovensku stagnovala na úrovni 71,2 roka, podobne aj v socialistickom Maďarsku a Česku. Naproti tomu sa dĺžka života v rovnakom období výrazne zvýšila v demokratickom Švajčiarsku alebo Belgicku. Po páde železnej opony začala rásť dĺžka života aj v postsocialistických štátoch. Za 25 rokov demokracie napríklad stúpila na Slovensku na 77 rokov. V západnom demokratickom svete pokračoval rast dĺžky života, relatívne zaostávanie postsocialistických štátov sa ale v tomto ukazovateli zmiernilo.

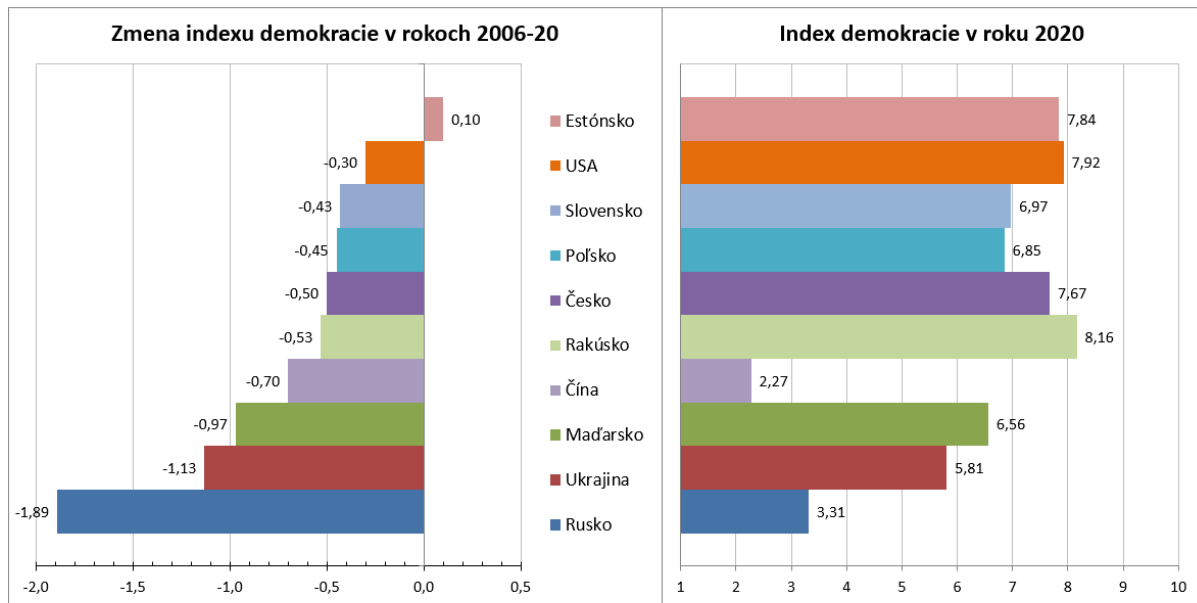

Zdroj: Eurostat

Po prudkej vlne demokratizácie v súvislosti s pádom železnej opony došlo vo svete k stagnácii až postupnému zhoršovaniu kvality demokracie. Pokles dokumentuje napríklad Index demokracie, ktorý zostavuje The Economist Intelligence Unit od roku 2006. Pokles je zrejмый v celom regióne Vyšehradskej štvorky ale aj v Rakúsku, na Ukrajine, v Číne, Rusku alebo v USA. Jednou z mála výnimiek je Estónsko, kde sa kvalita demokracie priblížila úrovni plne rozvinutých demokracií (za také sa považujú krajiny s Indexom demokracie vyšším ako 8) a kde súčasne dochádza k prudkému rastu životnej úrovne.

Slovensko má podľa tohto indexu kvalitnejšiu demokraciu ako Maďarsko a je tiež tesne pred Poľskom, zaostávame však za Českom, Estónskom aj Rakúskom. Kvalita demokracie je vypočítaná na základe 60 parametrov⁵, ktoré zohľadňujú funkčnosť volebného a politického systému, funkčnosť vlády vrátane miery korupcie, účasť občanov na politickom živote, verejnú mienku o demokracii a jej vplyve na spoločnosť a tiež zabezpečenie občianskych slobôd.

⁵ <https://www.eiu.com/n/campaigns/democracy-index-2020/>

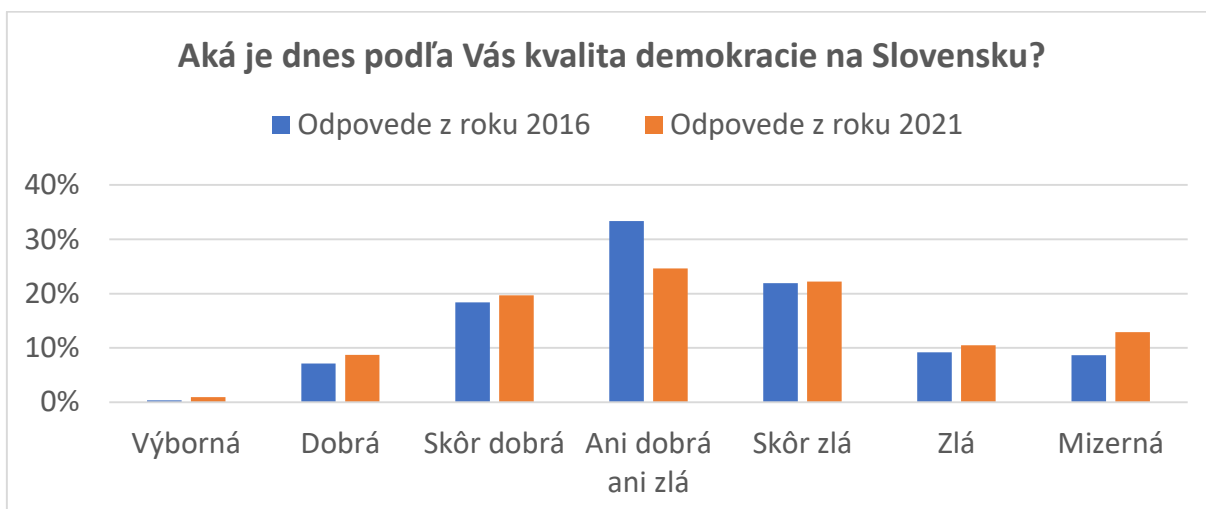
Zdroj: The Economist Intelligence Unit, hodnotenie na stupnici 1-10, kde 1 = žiadna demokracia a 10 = najlepšia demokracia

Podrobné výsledky prieskumu verejnej mienky

S kvalitou demokracie na Slovensku vyjadrilo v roku 2021 spokojnosť 29,3 % občanov (25,9 % v roku 2016) a nespokojnosť 45,6 % (39,8 % v roku 2016). Zvyšní respondenti (24,6 % v roku 2021 a 33,3 % v roku 2016) nepovažujú kvalitu demokracie ani za dobrú ani za zlú.

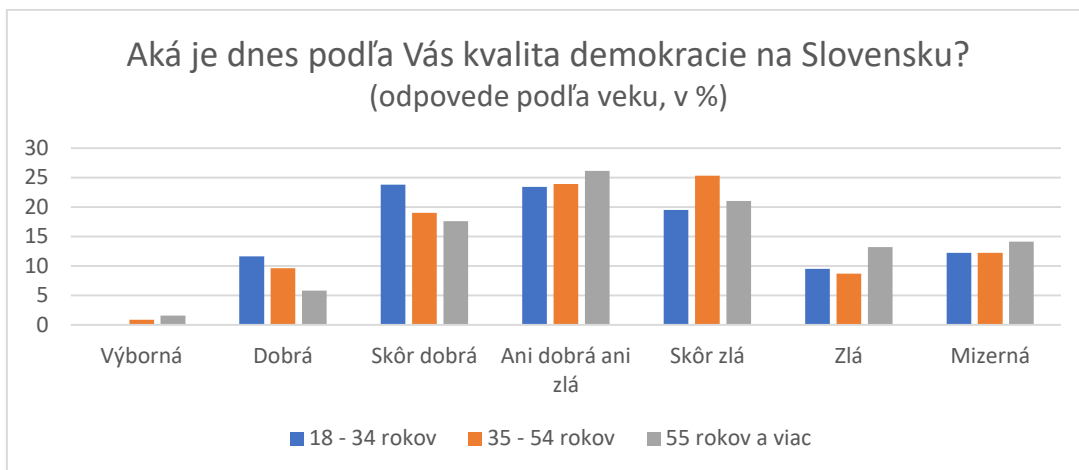
Aká je dnes podľa Vás kvalita demokracie na Slovensku?		
Známka	Odpovede z roku 2016	Odpovede z roku 2021
Výborná	0,35%	0,90%
Dobrá	7,10%	8,70%
Skôr dobrá	18,40%	19,70%
Ani dobrá ani zlá	33,34%	24,60%
Skôr zlá	21,94%	22,20%
Zlá	9,20%	10,50%
Mizerná	8,62%	12,90%

Zdroj: INEKO podľa prieskumov agentúry Focus

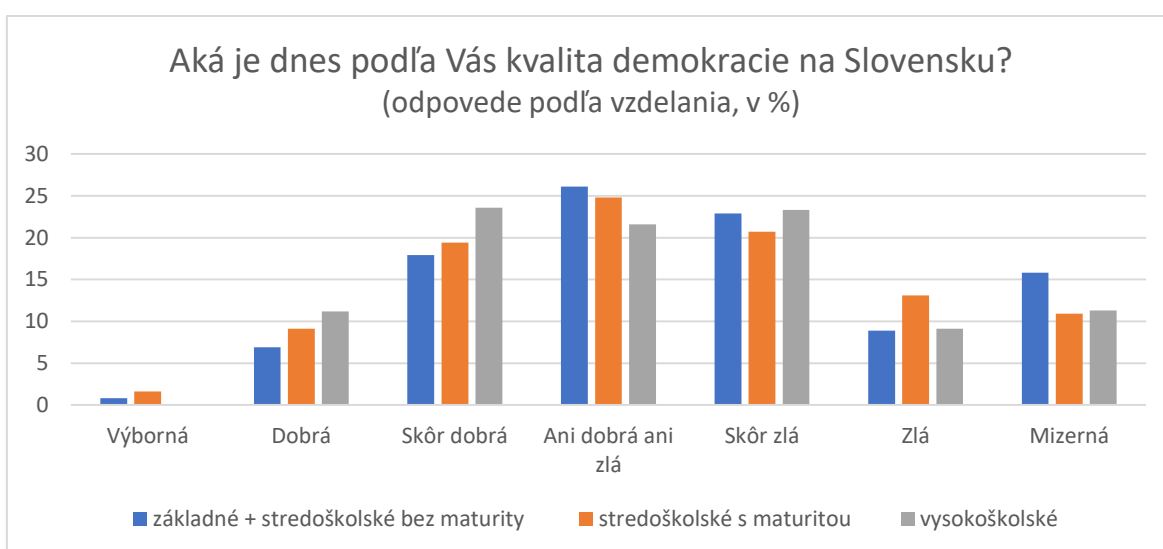

Zdroj: INEKO podľa prieskumov agentúry Focus

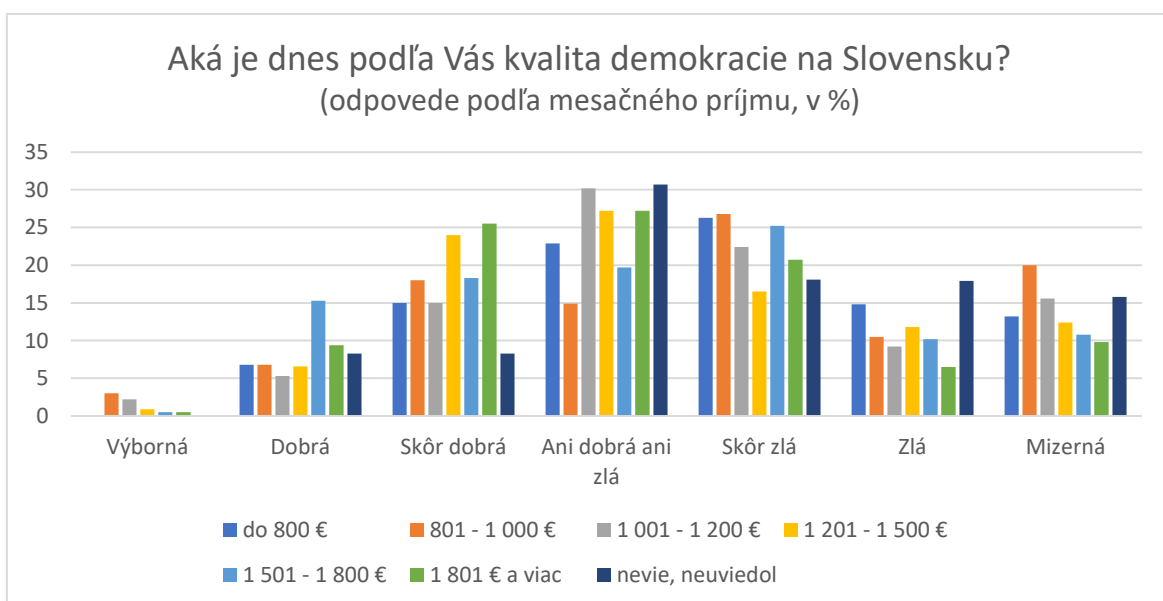
Spokojnosť s kvalitou demokracie vyjadrujú najmä mladší ľudia, ľudia s vysokoškolským vzdelaním, vyšším príjmom, slovenskou národnosťou, priaznivci vládnej koalície resp. pravicových strán, ľudia s liberálnou orientáciou a eurooptimisti. Rovnaké skupiny obyvateľstva si myslia, že sa kvalita demokracie za posledných 5 rokov skôr zlepšila. Nespokojní sú najmä ľudia s nižším vzdelaním a príjmom, maďarskou národnosťou, priaznivci opozičných strán a euroskeptici.

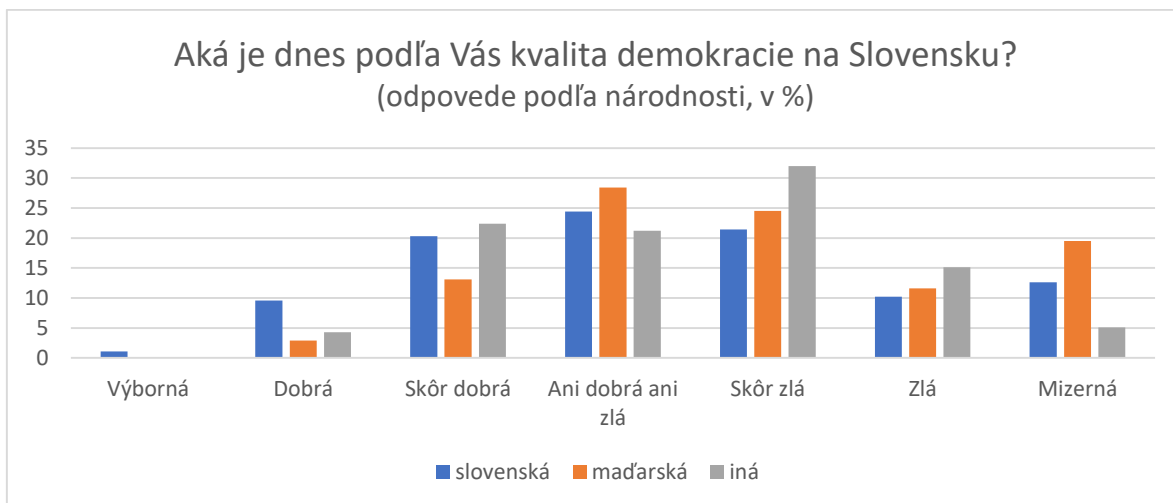
Zdroj: INEKO podľa prieskumov agentúry Focus

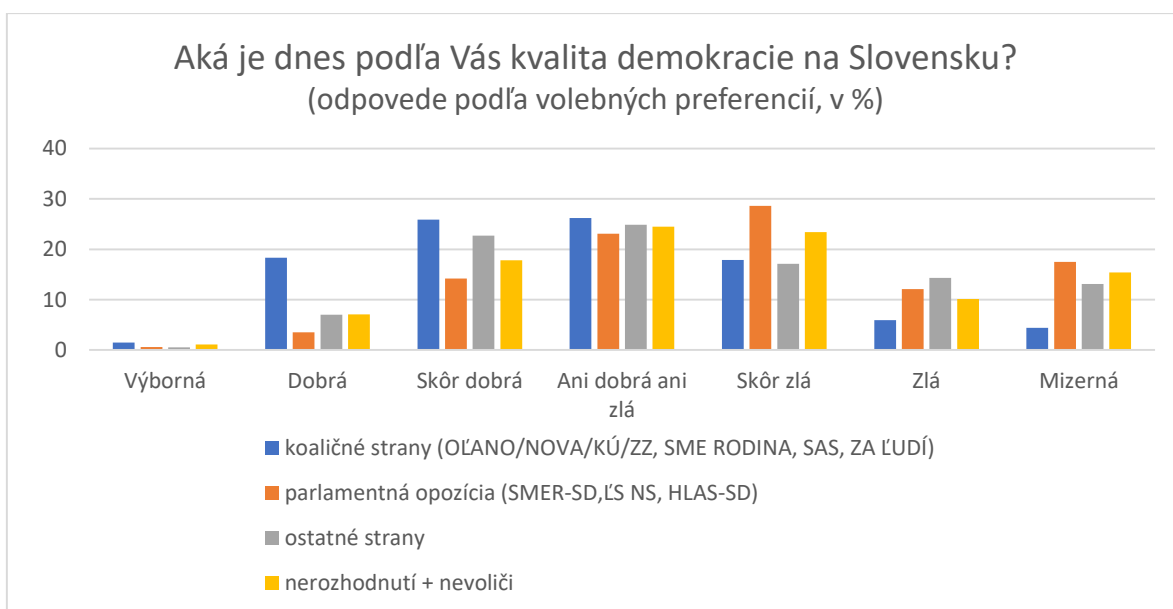
Zdroj: INEKO podľa prieskumov agentúry Focus

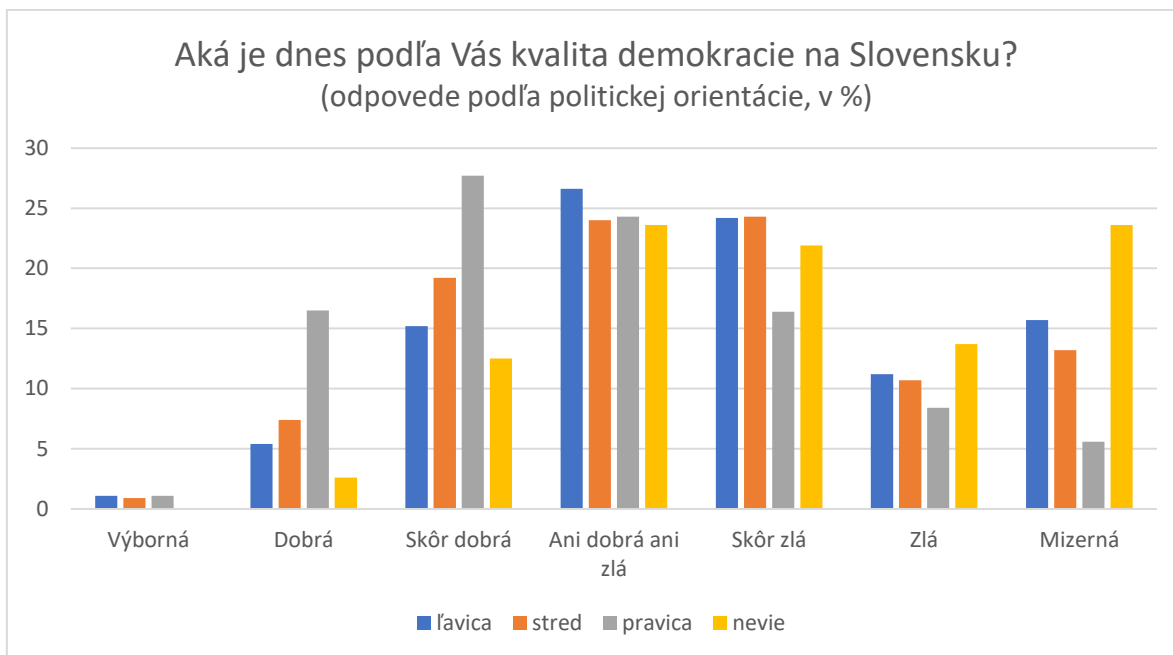
Zdroj: INEKO podľa prieskumov agentúry Focus

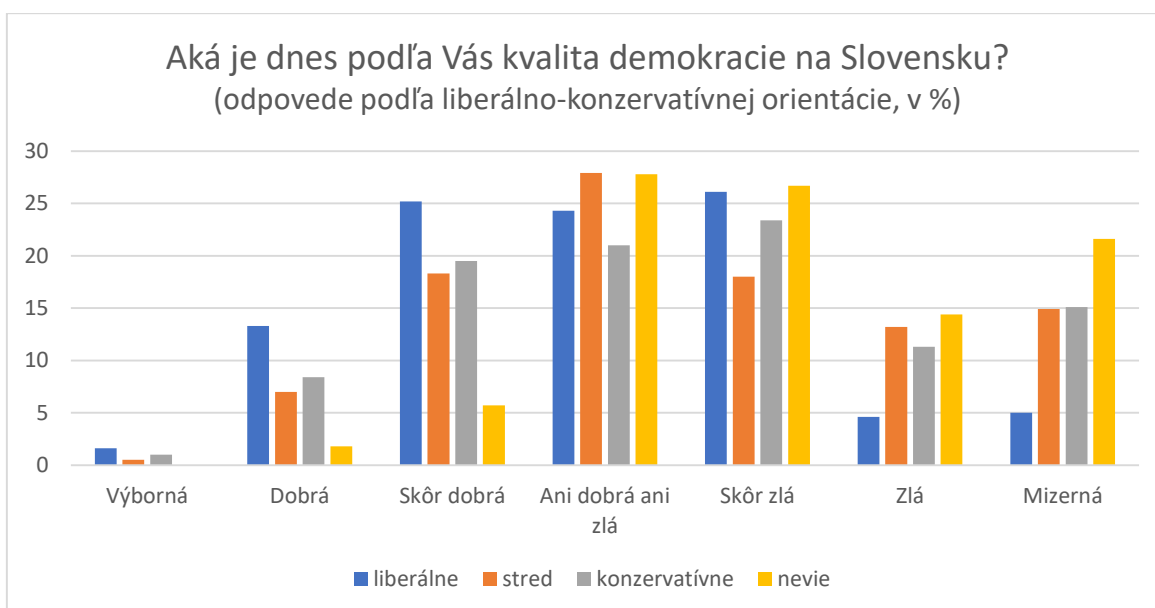
Zdroj: INEKO podľa prieskumov agentúry Focus

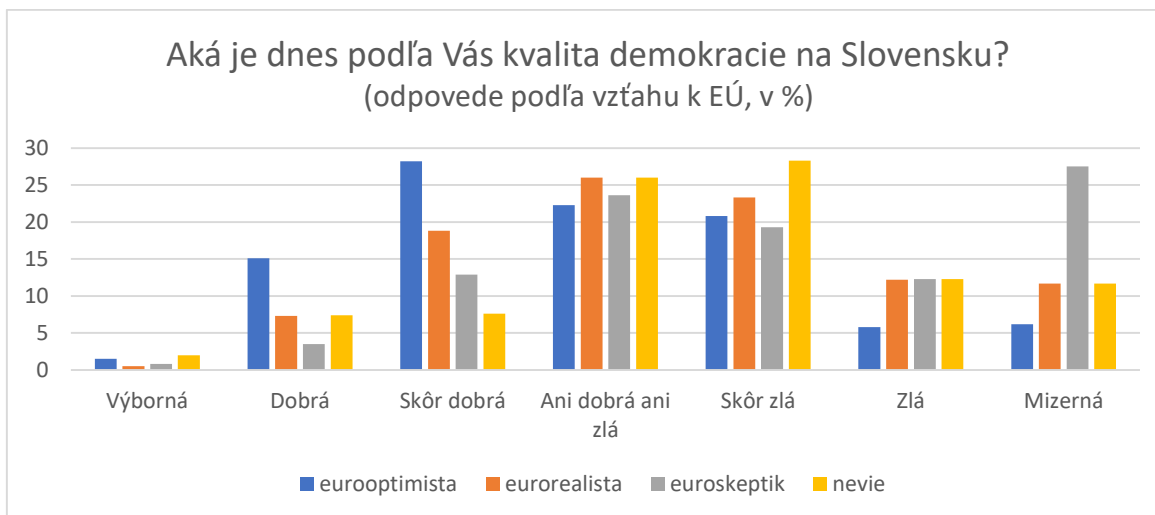
Zdroj: INEKO podľa prieskumov agentúry Focus

Zdroj: INEKO podľa prieskumov agentúry Focus

Zdroj: INEKO podľa prieskumov agentúry Focus

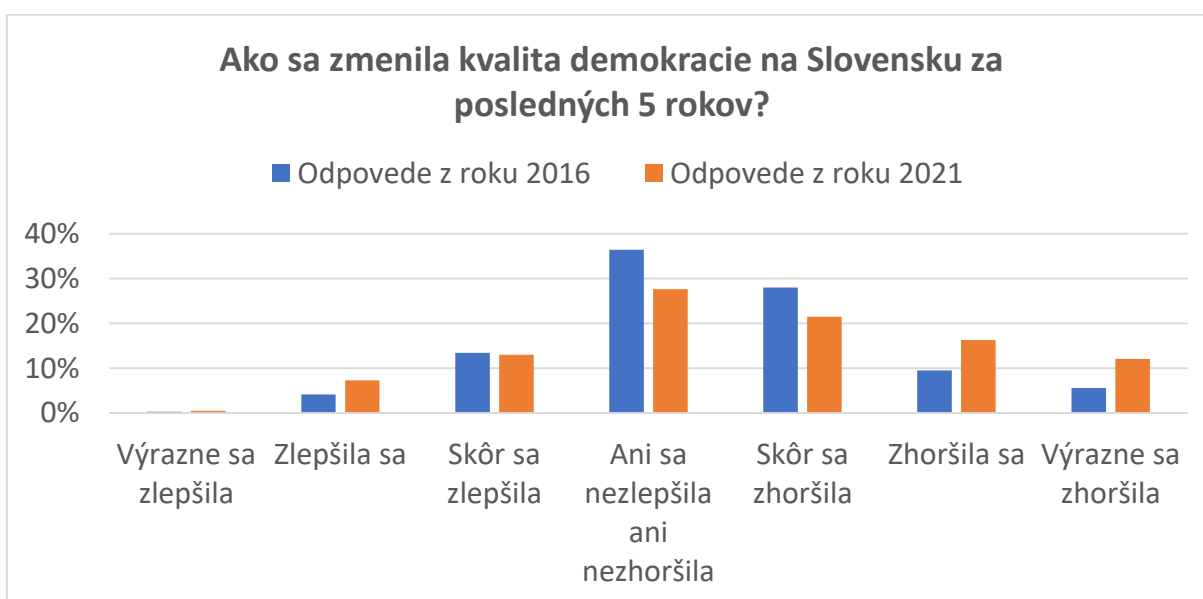

Zdroj: INEKO podľa prieskumov agentúry Focus

Za posledných 5 rokov sa kvalita demokracie skôr zlepšila podľa 20,8 % občanov (17,8 % v roku 2016) a skôr zhoršila podľa 49,9 % občanov (43,1 % v roku 2016). Podľa zvyšných respondentov (27,6 % v roku 2021 a 36,4 % v roku 2016) sa kvalita demokracie „ani nezlepšila ani nezhoršila“.

Ako sa zmenila kvalita demokracie na Slovensku za posledných 5 rokov?		
	Odpovede z roku 2016	Odpovede z roku 2021
Výrazne sa zlepšila	0,26%	0,50%
Zlepšila sa	4,13%	7,30%
Skôr sa zlepšila	13,44%	13,00%
Ani sa nezlepšila ani nezhoršila	36,39%	27,60%
Skôr sa zhoršila	28,01%	21,50%
Zhoršila sa	9,51%	16,30%
Výrazne sa zhoršila	5,60%	12,10%

Zdroj: INEKO podľa prieskumov agentúry Focus

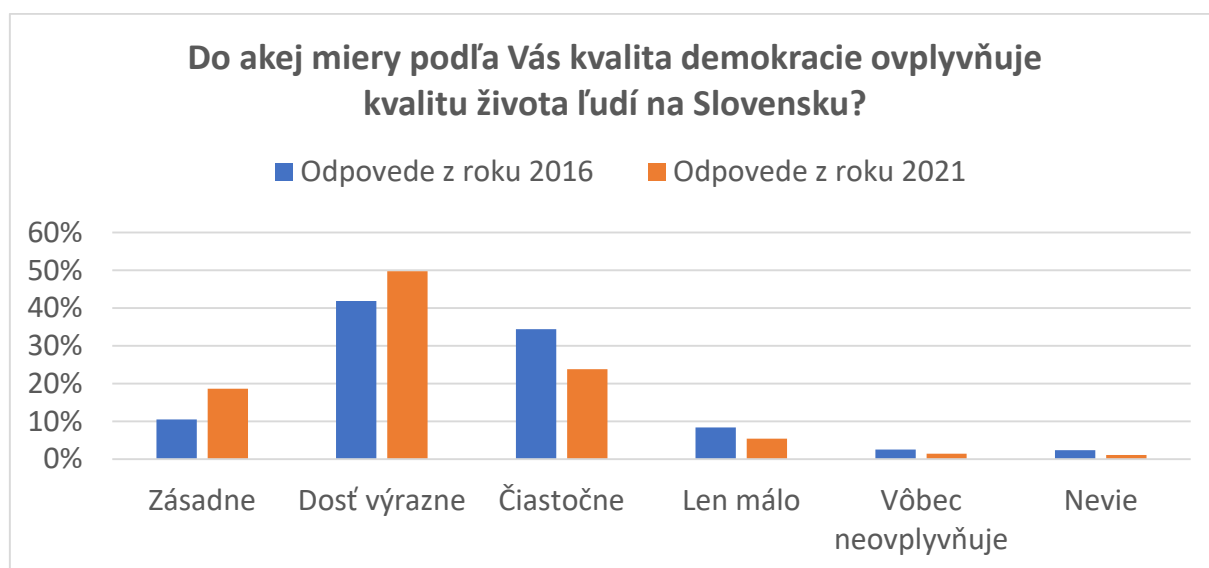
Zdroj: INEKO podľa prieskumov agentúry Focus

Významne sa zvýšil podiel ľudí, ktorí veria, že kvalita demokracie výrazne ovplyvňuje kvalitu života.

Kvalita demokracie „zásadne“ ovplyvňuje kvalitu života podľa 18,6 % respondentov (10,5 % v roku 2016) a „dosť výrazne“ podľa 49,7 % respondentov (41,8 % v roku 2016). Spolu tak viac ako dve tretiny respondentov (68,3 % v roku 2021) vyjadrili názor, že kvalita demokracie „zásadne“ alebo „dosť výrazne“ ovplyvňuje kvalitu života ľudí na Slovensku. Častejšie sú medzi nimi zastúpení obyvatelia miest nad 100-tisíc obyvateľov a príslušníci maďarskej národnosti. V roku 2016 mala rovnaký názor mierne nadpolovičná väčšina respondentov (52,3 % v roku 2016).

Do akej miery podľa Vás kvalita demokracie ovplyvňuje kvalitu života ľudí na Slovensku?		
	Odpovede z roku 2016	Odpovede z roku 2021
Zásadne	10,51%	18,60%
Dosť výrazne	41,84%	49,70%
Čiastočne	34,42%	23,80%
Len málo	8,38%	5,40%
Vôbec neovplyvňuje	2,52%	1,40%
Nevie	2,32%	1,10%

Zdroj: INEKO podľa prieskumov agentúry Focus

Zdroj: INEKO podľa prieskumov agentúry Focus

Najviac ľudí je nespokojných s demokraciou z nasledovných dôvodov:

- Politici nepracujú vo verejnom záujme (neriešia naozajstné problémy ľudí) ale v záujme vlastnom alebo spriaznených podnikateľov (s výrokom súhlasilo 80,7 % respondentov v roku 2021 a 79,8 % v roku 2016).
- Nehospodárne nakladanie s majetkom a peniazmi štátu sa netrestá, lebo je v záujme mocných (80,2 % v roku 2021 a 77,6 % v roku 2016).
- Ľudia si nie sú rovní pred zákonom a vymožitelnosť práva je slabá (78,8 % v roku 2021 a 77,6 % v roku 2016).
- Vznikajú nespravodlivé majetkové rozdiely medzi ľuďmi (77,6 % v roku 2021 a 75,8 % v roku 2016).

V porovnaní s rokom 2016 sa najviac zvýšila nespokojnosť ľudí s demokraciou z týchto dôvodov:

- V spoločnosti sa rozširuje chudoba (75,8 % v roku 2021 a 71,5 % v roku 2016).
- Slušní ľudia sa verejne neangažujú, nie sú aktívni pri spravovaní verejných záležitostí (65,7 % v roku 2021 a 61,6 % v roku 2016).

Do akej miery súhlasíte s tým, že demokracia na Slovensku zlyháva alebo nespĺňa očakávania ľudí z nasledovných dôvodov?		
	Súhlasné odpovede z roku 2016	Súhlasné odpovede z roku 2021
Nie sú dostatočne chránené a dodržiavané ľudské a menšinové práva	56,80%	55,00%
Slovensko stráca priveľa suverenity v prospech nadnárodných organizácií	61,60%	60,80%
Slušní ľudia sa verejne neangažujú, nie sú aktívni pri spravovaní verejných záležitostí	61,60%	65,70%
Sociálny systém sa zneužíva, nadmerne ho využívajú ľudia, ktorí nie sú ochotní pracovať	74,30%	71,80%
Regulačné a kontrolné inštitúcie nebránia zneužívaniu moci	75,20%	73,80%
Zákony sú nekvalitné a často sa menia	72,50%	74,50%
V spoločnosti sa rozširuje chudoba	71,50%	75,80%
Štát zlyháva v poskytovaní základných služieb ako napríklad bezpečnosť, kvalitné zdravotníctvo, školstvo, atď.	75,30%	75,90%
Vznikajú nespravodlivé majetkové rozdiely medzi ľuďmi	75,80%	77,60%
Ľudia si nie sú rovní pred zákonom a vymožitelnosť práva je slabá	77,60%	78,80%
Nehospodárne nakladanie s majetkom a peniazmi štátu sa netrestá, lebo je v záujme mocných	77,60%	80,20%
Politici nepracujú vo verejnom záujme (neriešia naozajstné problémy ľudí) ale v záujme vlastnom alebo spriaznených podnikateľov	79,80%	80,70%

Zdroj: INEKO podľa prieskumov agentúry Focus

Podiel súhlasných odpovedí na otázku: "Do akej miery súhlasíte s tým, že demokracia na Slovensku zlyháva alebo nespĺňa očakávania ľudí z nasledovných dôvodov?"

Zdroj: INEKO podľa prieskumov agentúry Focus

Nespokojnosť vyjadrovali najmä voliči strán Republika, Kotlebovci – ĽSNS, Aliancia, Hlas-SD a Smer-SD. Naopak najmenšiu nespokojnosť vyjadrovali voliči strán vládnej koalície, najmä Za ľudí, Oľano a SAS, v niektorých otázkach aj Sme rodina a Progresívne Slovensko.

Najmenej a najviac nespokojní občania podľa volebných preferencií

Príčina nespokojnosti	Najmenej nespokojní	Najviac nespokojní
Slovensko stráca priveľa suverenity v prospech nadnárodných organizácií	Za ľudí, Oľano, SAS	Republika, Kotlebovci – ĽSNS, Smer-SD
Sociálny systém sa zneužíva, nadmerne ho využívajú ľudia, ktorí nie sú ochotní pracovať	Za ľudí, Progresívne Slovensko, SAS	Aliancia, Kotlebovci – ĽSNS, Republika
Vznikajú nespravodlivé majetkové rozdiely medzi ľuďmi	SAS, Za ľudí, nerozhodnutí	Republika, Hlas-SD, Kotlebovci – ĽSNS
Štát zlyháva v poskytovaní základných služieb ako napríklad bezpečnosť, kvalitné zdravotníctvo, školstvo, atď.	Za ľudí, Oľano, SAS	Republika, nevolíči, Hlas-SD
Regulačné a kontrolné inštitúcie nebránia zneužívaniu moci	Za ľudí, Sme rodina, Oľano,	Republika, Smer-SD, Kotlebovci – ĽSNS,
Slušní ľudia sa verejne neangažujú, nie sú aktívni pri spravovaní verejných záležitostí	Sme rodina, SAS, Progresívne Slovensko	Kotlebovci – ĽSNS, KDH, Republika
Zákony sú nekvalitné a často sa menia	Za ľudí, Oľano, SAS	Republika, Aliancia, Kotlebovci – ĽSNS
Politici nepracujú vo verejnom záujme (neriešia naozajstné problémy ľudí) ale v záujme vlastnom alebo spriaznených podnikateľov	Za ľudí, Oľano, SAS	Hlas-SD, Republika, Aliancia
Nie sú dostatočne chránené a dodržiavané ľudské a menšinové práva	Oľano, Za ľudí, SAS	Aliancia, Republika, nevolíči
V spoločnosti sa rozširuje chudoba	Za ľudí, SAS, Progresívne Slovensko	Republika, Aliancia, Hlas-SD
Ľudia si nie sú rovní pred zákonom a vymožiteľnosť práva je slabá	Za ľudí, Oľano, Sme rodina	Republika, Aliancia, nevolíči
Nehospodárne nakladanie s majetkom a peniazmi štátu sa netrestá, lebo je v záujme mocných	Oľano, SAS, Sme rodina	Republika, Smer-SD, KDH

Zdroj: INEKO podľa prieskumov agentúry Focus

V rokoch 2016 až 2021 sa zvýšila podpora pre demokratizačné zmeny, ktoré tiež majú najvyššiu podporu. Najviac ľudí by chcelo demokraciu zmeniť podľa nasledovných možností:

- Väčšia angažovanosť slušných ľudí pri spravovaní verejných záležitostí (76,6 % v roku 2021 a 66,2 % v roku 2016).
- Posilnenie nezávislosti a odbornosti policajných vyšetrovateľov, prokuratúry, súdnictva, kontrolných a regulačných orgánov, aby sa znížilo riziko zneužitia moci (75,3 % v roku 2021 a 65,2 % v roku 2016).

V porovnaní s rokom 2016 sa najviac zvýšil podiel ľudí, ktorí by chceli demokraciu zmeniť podľa nasledovných možností:

- Posilňovanie a dozrievanie demokracie – nie je dokonalá, ale lepšiu možnosť nemáme (64,9 % v roku 2021 a 52,0 % v roku 2016)
- Väčšia decentralizácia – presun väčších kompetencií i zdrojov do rúk samosprávnych krajov a obcí (62,3 % v roku 2021 a 50,0 % v roku 2016)

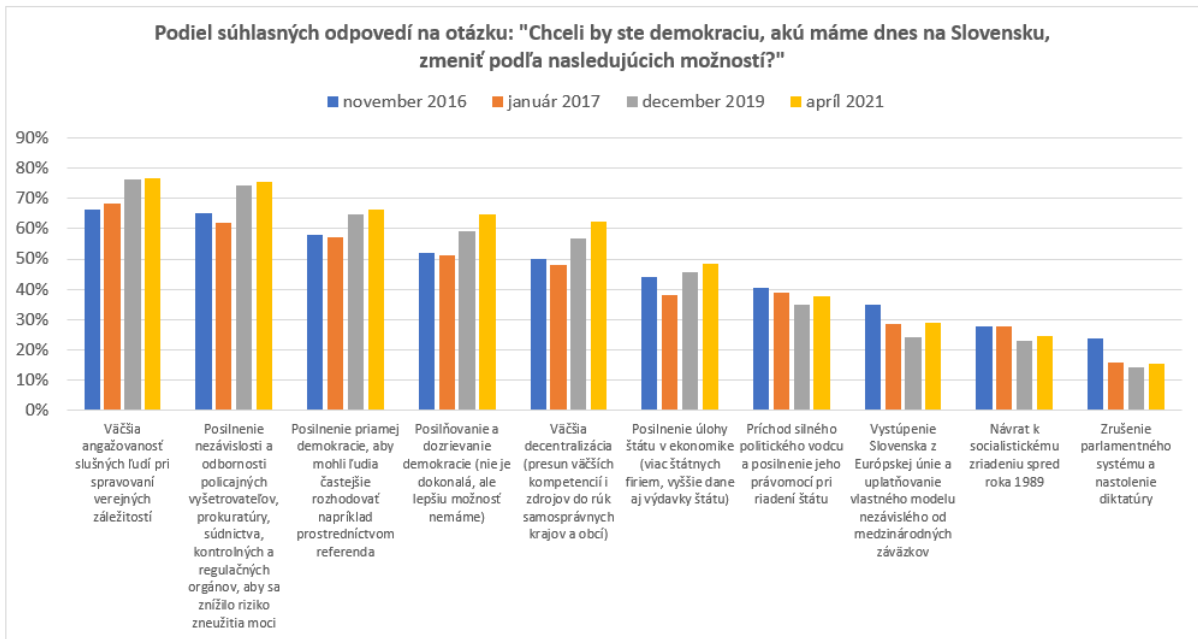
Naproti tomu, **najviac sa znížila podpora nedemokratických riešení, ktoré majú súčasne najnižšiu podporu ľudí:**

- Zrušenie parlamentného systému a nastolenie diktatúry (15,3 % v roku 2021 a 23,9 % v roku 2016)
- Návrat k socialistickému zriadeniu spred roka 1989 (24,7 % v roku 2021 a 27,6 % v roku 2016)
- Vystúpenie Slovenska z Európskej únie a uplatňovanie vlastného modelu nezávislého od medzinárodných záväzkov (28,9 % v roku 2021 a 34,8 % v roku 2016)
- Príchod silného politického vodcu a posilnenie jeho právomocí pri riadení štátu (37,7 % v roku 2021 a 40,3 % v roku 2016)

Poznámka: Pri nasledovnej otázke sme zisťovali názory respondentov prostredníctvom reprezentatívnych prieskumov verejnej mienky v novembri 2016, januári 2017, decembri 2019 a apríli 2021, preto uvádzame súhlasné odpovede zo všetkých prieskumov. Od roku 2016 je zreteľný nárast podpory demokratických riešení a pokles podpory nedemokratických riešení, od roku 2019 ale vidieť pri väčšine odpovedí stagnáciu. Výnimkou je najmä nárast podpory pre decentralizáciu a tiež posilňovanie a dozrievanie demokracie, hoci nie je dokonalá.

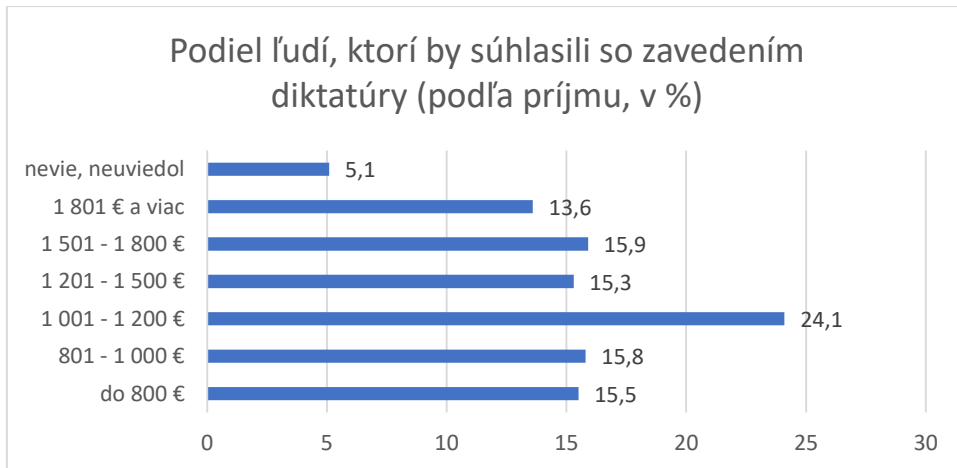
Chceli by ste demokraciu, akú máme dnes na Slovensku, zmeniť podľa nasledujúcich možností? (podiely súhlasných odpovedí)				
	november 2016	január 2017	december 2019	apríl 2021
Väčšia angažovanosť slušných ľudí pri spravovaní verejných záležitostí	66,20%	68,41%	76,40%	76,60%
Posilnenie nezávislosti a odbornosti policajných vyšetrovateľov, prokuratúry, súdnictva, kontrolných a regulačných orgánov, aby sa znížilo riziko zneužitia moci	65,20%	61,95%	74,10%	75,30%
Posilnenie priamej demokracie, aby mohli ľudia častejšie rozhodovať napríklad prostredníctvom referenda	58,00%	57,05%	64,80%	66,50%
Posilňovanie a dozrievanie demokracie (nie je dokonalá, ale lepšiu možnosť nemáme)	52,00%	51,25%	59,30%	64,90%
Väčšia decentralizácia (presun väčších kompetencií i zdrojov do rúk samosprávnych krajov a obcí)	50,00%	47,96%	56,60%	62,30%
Posilnenie úlohy štátu v ekonomike (viac štátnych firiem, vyššie dane aj výdavky štátu)	44,10%	38,10%	45,60%	48,40%
Príchod silného politického vodcu a posilnenie jeho právomocí pri riadení štátu	40,30%	39,00%	34,98%	37,70%
Vystúpenie Slovenska z Európskej únie a uplatňovanie vlastného modelu nezávislého od medzinárodných záväzkov	34,80%	28,75%	24,40%	28,90%
Návrat k socialistickému zriadeniu spred roka 1989	27,60%	27,65%	23,07%	24,70%
Zrušenie parlamentného systému a nastolenie diktatúry	23,90%	15,70%	14,20%	15,30%

Zdroj: INEKO podľa prieskumov agentúry Focus

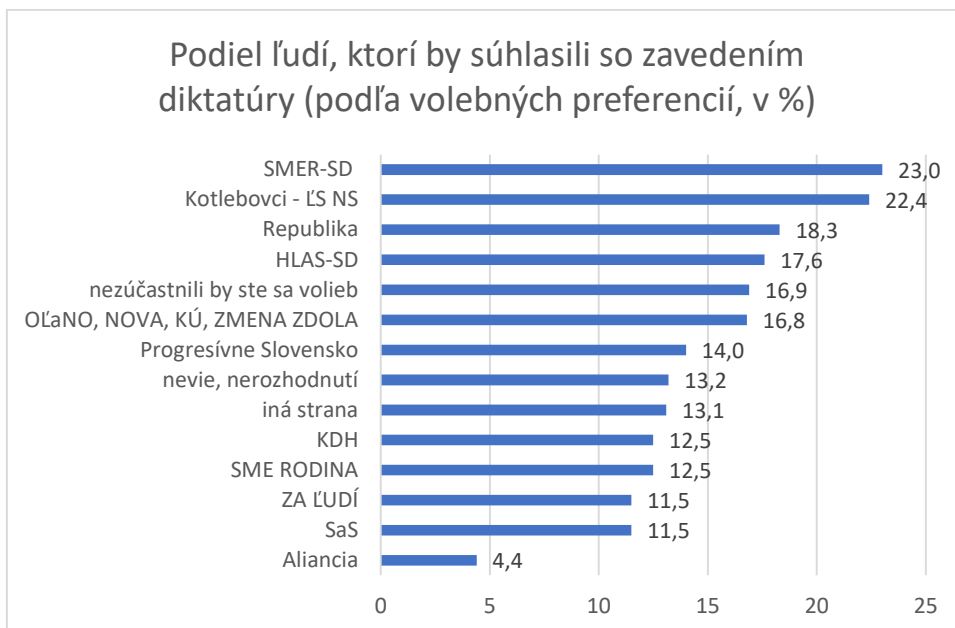

Zdroj: INEKO podľa prieskumov agentúry Focus

Zrušenie parlamentného systému a zavedenie diktatúry podporujú častejšie ľudia s priemerným príjmom a voliči strán Smer-SD, Kotlebovci – ĽSNS, Republika, Hlas a tiež nevoliči.

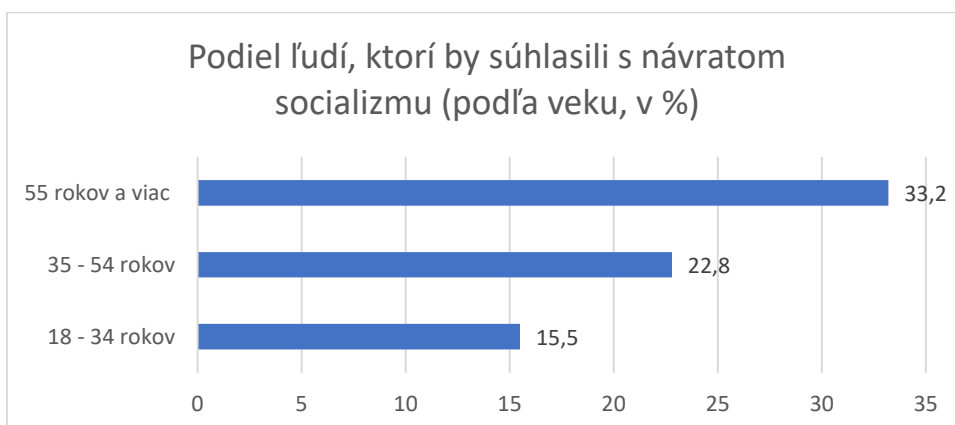

Zdroj: INEKO podľa prieskumov agentúry Focus

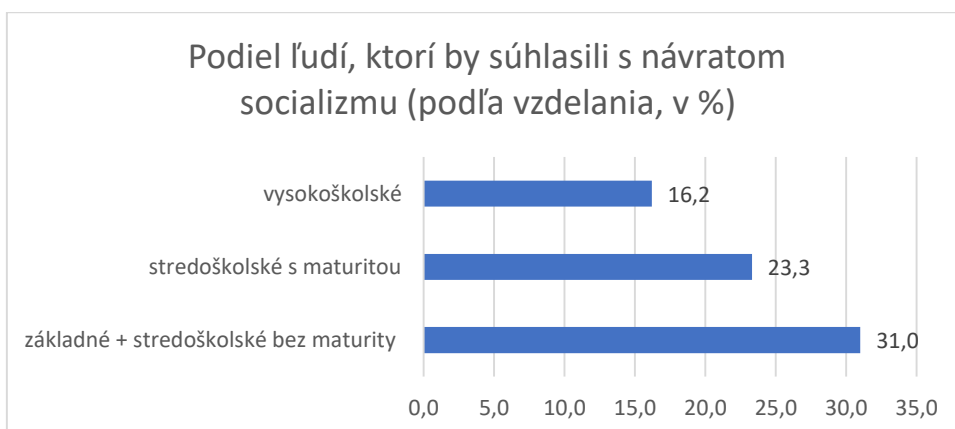

Zdroj: INEKO podľa prieskumov agentúry Focus

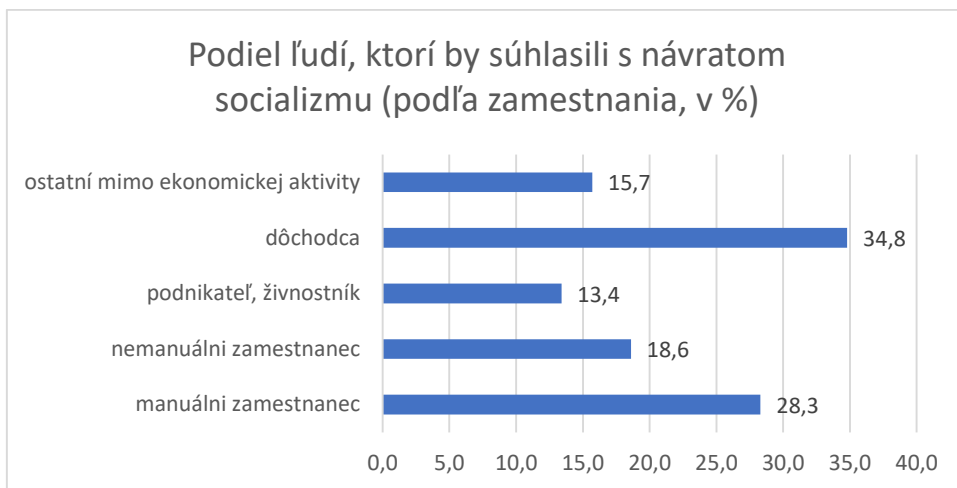
Návrat k socialistickému zriadeniu s pred roka 1989 podporujú najmä starší ľudia, manuálni zamestnanci, ľudia s nižším vzdelaním, z východného Slovenska a voliči strán Smer-SD, Kotlebovci – ĽSNS, Republika a Hlas.

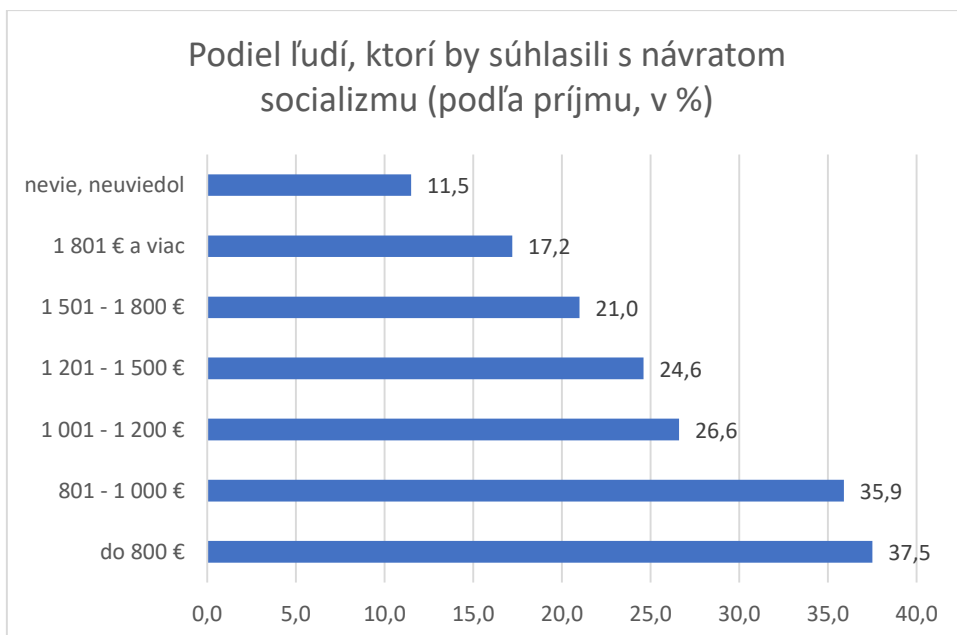
Zdroj: INEKO podľa prieskumov agentúry Focus

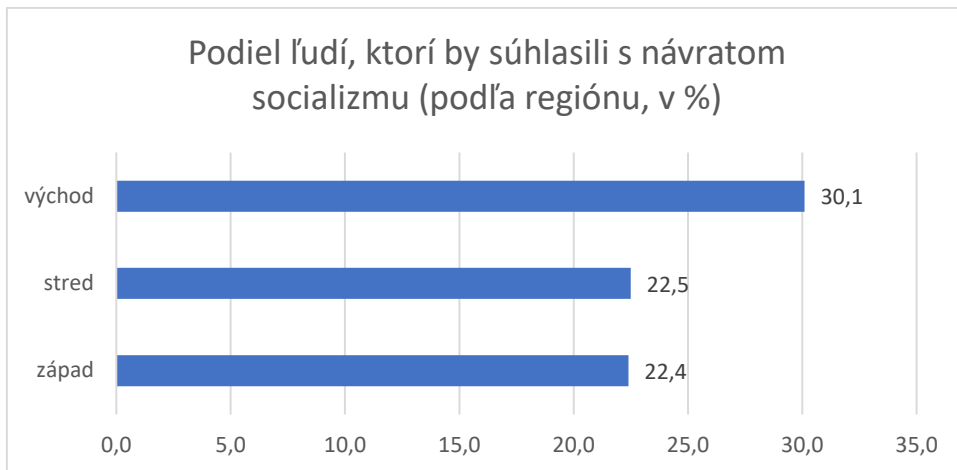
Zdroj: INEKO podľa prieskumov agentúry Focus

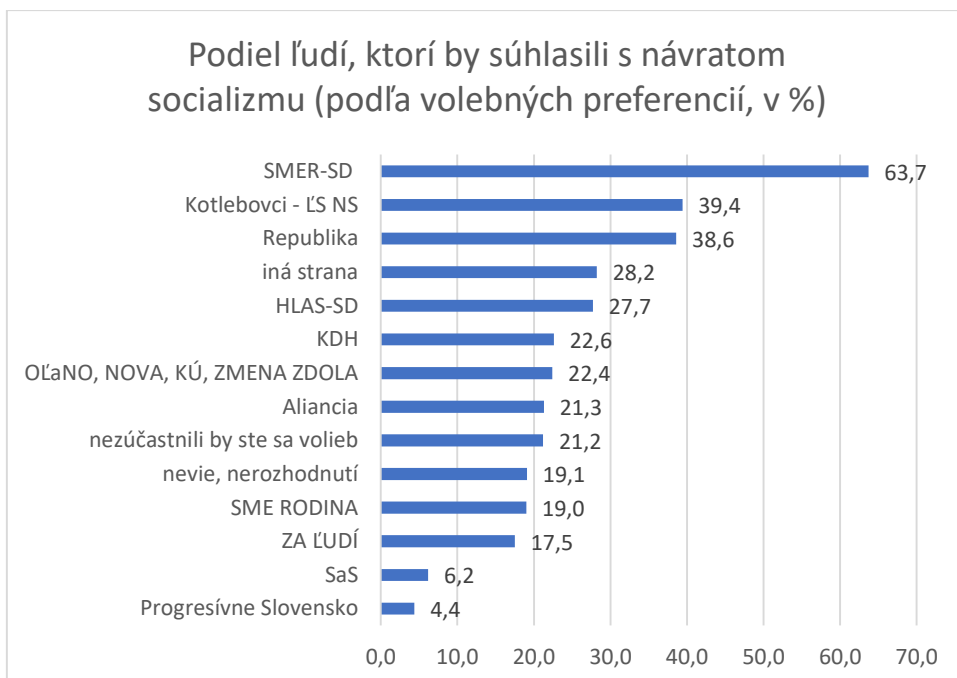
Zdroj: INEKO podľa prieskumov agentúry Focus

Zdroj: INEKO podľa prieskumov agentúry Focus

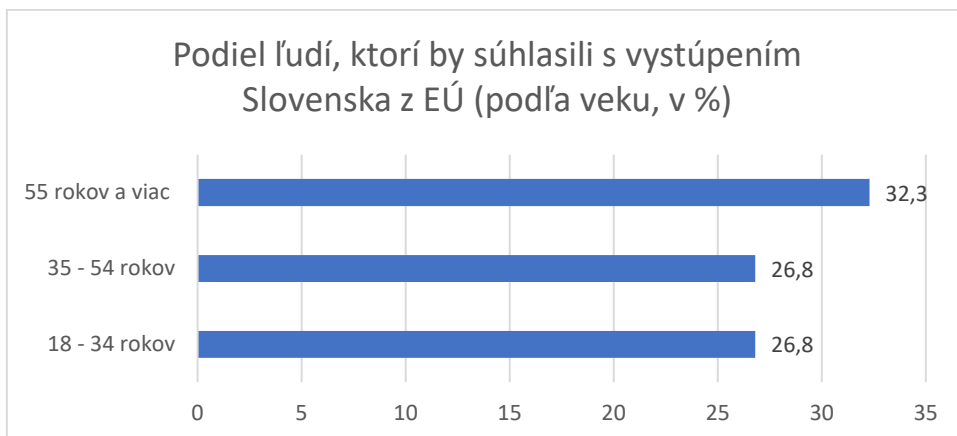

Zdroj: INEKO podľa prieskumov agentúry Focus

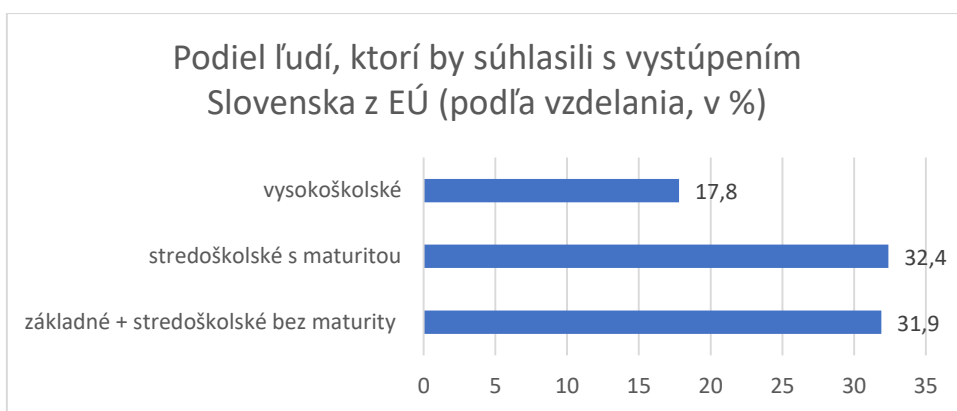

Zdroj: INEKO podľa prieskumov agentúry Focus

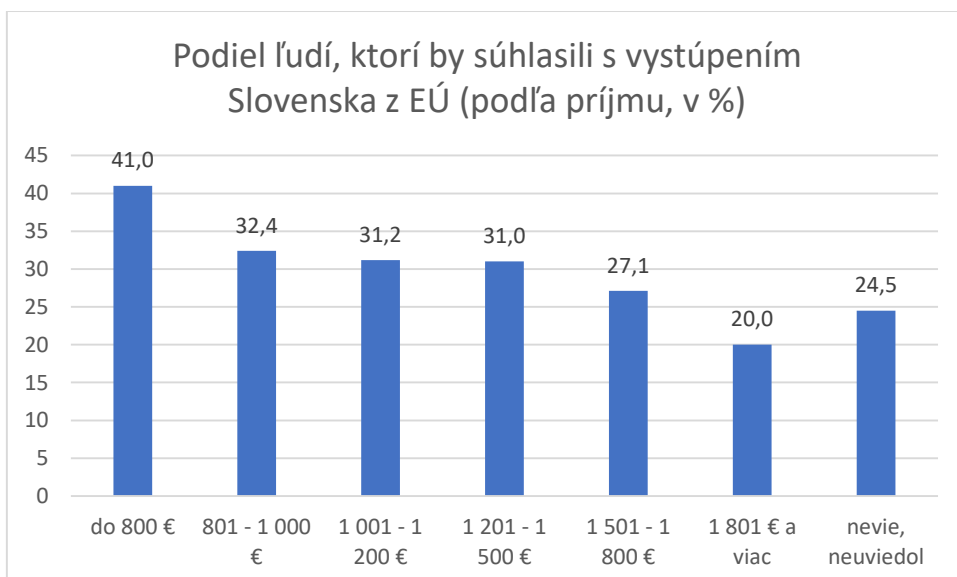
Vystúpenie z EÚ podporujú častejšie starší ľudia, ľudia s nižším vzdelaním aj príjmom, ďalej voliči strán Republika, Kotlebovci – ĽSNS, Smer-SD, Hlas a tiež nevoliči a nerozhodnutí.

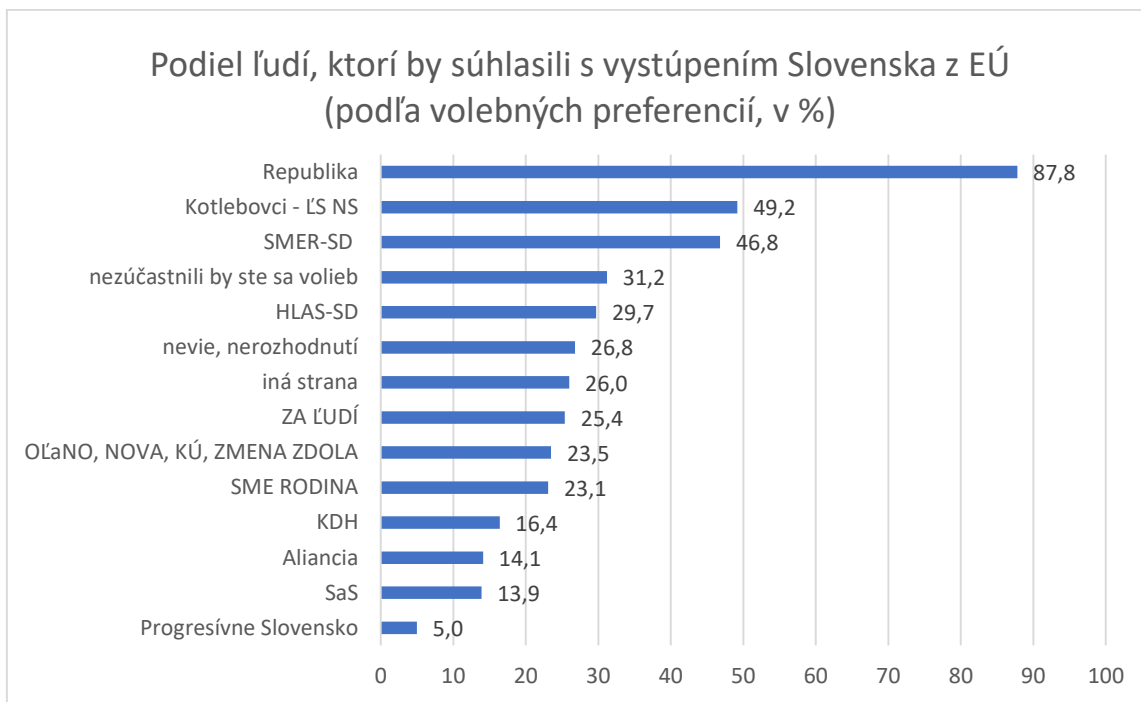
Zdroj: INEKO podľa prieskumov agentúry Focus

Zdroj: INEKO podľa prieskumov agentúry Focus

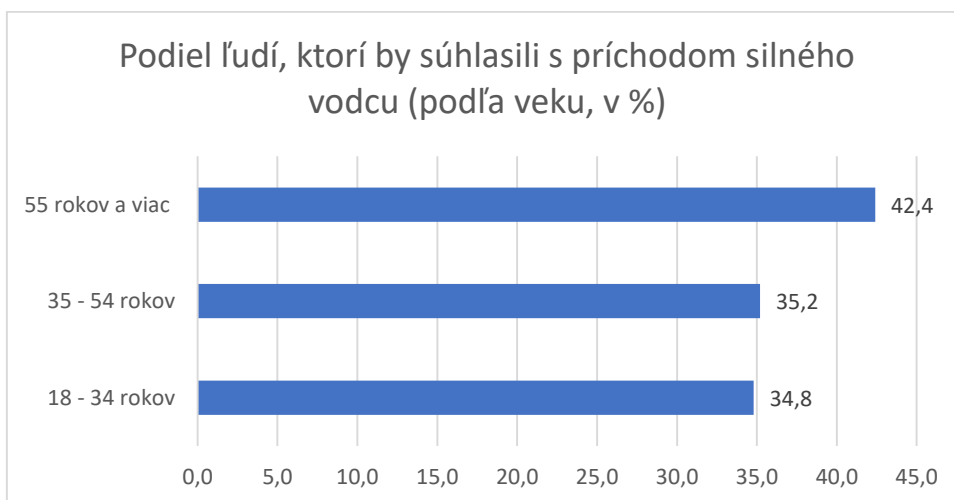

Zdroj: INEKO podľa prieskumov agentúry Focus

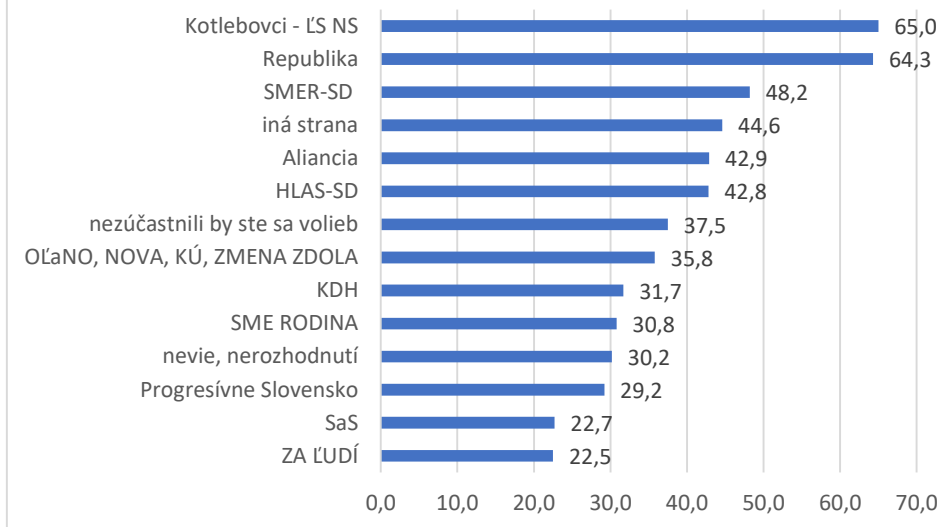
Zdroj: INEKO podľa prieskumov agentúry Focus

Príchod silného politického vodcu a posilnenie jeho právomocí pri riadení štátu podporujú najmä starší ľudia a voliči strán Kotlebovci – ĽSNS, Republika a Smer-SD.

Zdroj: INEKO podľa prieskumov agentúry Focus

Podiel ľudí, ktorí by súhlasili s príchodom silného vodcu (podľa volebných preferencií, v %)

Zdroj: INEKO podľa prieskumov agentúry Focus

Doplňujúce informácie o prieskume vrátane kompletného znenia otázok

Počet respondentov: 1 001

Zber údajov: 31.3. – 7.4. 2021

Otázky

1. Aká je dnes podľa Vás kvalita demokracie na Slovensku? Vyberte jednu z nasledovných možností:
 1. Výborná
 2. Dobrá
 3. Skôr dobrá
 4. Ani dobrá ani zlá
 5. Skôr zlá
 6. Zlá
 7. Mizerná
 8. nevie (nečítaná možnosť)

2. Ako sa zmenila kvalita demokracie na Slovensku za posledných 5 rokov? Vyberte jednu z nasledovných možností:
 1. Výrazne sa zlepšila
 2. Zlepšila sa
 3. Skôr sa zlepšila
 4. Ani sa nezlepšila ani nezhoršila
 5. Skôr sa zhoršila
 6. Zhoršila sa
 7. Výrazne sa zhoršila
 8. nevie (nečítaná možnosť)

3. Do akej miery podľa Vás kvalita demokracie ovplyvňuje kvalitu života ľudí na Slovensku? Vyberte jednu z nasledovných možností:
 1. Zásadne
 2. Dosť výrazne
 3. Čiastočne
 4. Len málo
 5. Vôbec neovplyvňuje
 6. nevie (nečítaná možnosť)

4. Do akej miery súhlasíte s tým, že demokracia na Slovensku zlyháva alebo nespĺňa očakávania ľudí z nasledovných dôvodov? Vyjadrite sa ku každému dôvodu na škále 1 až 7, kde 1 znamená, že **vôbec nesúhlasíte** s tým, že demokracia na Slovensko zlyháva z tohto dôvodu a 7 znamená, že **rozhodne súhlasíte** s tým, že demokracia na Slovensku zlyháva z tohto dôvodu. Na hodnotenie môžete použiť ktorékoľvek číslo medzi 1 až 7.
 - nevie (nečítaná možnosť)

Demokracia na Slovensku zlyháva, pretože ...

- a. Slovensko stráca priveľa suverenity v prospech nadnárodných organizácií
 - b. Sociálny systém sa zneužíva, nadmerne ho využívajú ľudia, ktorí nie sú ochotní pracovať
 - c. Vznikajú nespravodlivé majetkové rozdiely medzi ľuďmi
 - d. Štát zlyháva v poskytovaní základných služieb ako napríklad bezpečnosť, kvalitné zdravotníctvo, školstvo, atď.
 - e. Regulačné a kontrolné inštitúcie nebránia zneužívaniu moci
 - f. Slušní ľudia sa verejne neangažujú, nie sú aktívni pri spravovaní verejných záležitostí
 - g. Zákony sú nekvalitné a často sa menia
 - h. Politici nepracujú vo verejnom záujme (neriešia naozajstné problémy ľudí) ale v záujme vlastnom alebo spriaznených podnikateľov
 - i. Nie sú dostatočne chránené a dodržiavané ľudské a menšinové práva
 - j. V spoločnosti sa rozširuje chudoba
 - k. Ľudia si nie sú rovní pred zákonom a vymožitelnosť práva je slabá
 - l. Nehospodárne nakladanie s majetkom a peniazmi štátu sa netrestá, lebo je v záujme mocných
5. Chceli by ste demokraciu, akú máme dnes na Slovensku, zmeniť podľa nasledujúcich možností? Vyjadrite sa ku každej možnosti na škále 1 až 7, kde 1 znamená, že vôbec nesúhlasíte s danou možnosťou (rozhodne by ste nechceli takúto zmenu) a 7 znamená, že rozhodne súhlasíte s danou možnosťou (rozhodne by ste chceli takúto zmenu). Na hodnotenie môžete použiť ktorékoľvek číslo medzi 1 až 7.
- nevie (nečítaná možnosť)

Demokraciu, akú máme dnes na Slovensku, by som chcel/chcela zmeniť podľa nasledujúcich možností ...

- a. Návrat k socialistickému zriadeniu spred roka 1989
- b. Posilnenie úlohy štátu v ekonomike (viac štátnych firiem, vyššie dane aj výdavky štátu)
- c. Príchod silného politického vodcu a posilnenie jeho právomocí pri riadení štátu
- d. Posilňovanie a dozrievanie demokracie (nie je dokonalá, ale lepšiu možnosť nemáme)
- e. Zrušenie parlamentného systému a nastolenie diktatúry
- f. Posilnenie priamej demokracie, aby mohli ľudia častejšie rozhodovať napríklad prostredníctvom referenda
- g. Posilnenie nezávislosti a odbornosti policajných vyšetrovateľov, prokuratúry, súdnictva, kontrolných a regulačných orgánov, aby sa znížilo riziko zneužitia moci
- h. Vystúpenie Slovenska z Európskej únie a uplatňovanie vlastného modelu nezávislého od medzinárodných záväzkov
- i. Väčšia angažovanosť slušných ľudí pri spravovaní verejných záležitostí
- j. Väčšia decentralizácia (presun väčších kompetencií i zdrojov do rúk samosprávnych krajov a obcí)

Základné údaje o respondentoch

(všetky údaje uvedené v tabuľkách sú v percentách)

POHLAVIE

muž	48,2
žena	51,8

VEK

18 – 24 rokov	8,7
25 – 34 rokov	17,7
35 – 44 rokov	20,2
45 – 54 rokov	16,8
55 – 64 rokov	16,1
65 a viac rokov	20,6

VZDELANIE /najvyššie ukončené/

základné	12,5
stredoškolské bez maturity (vyučení/á)	26,9
stredoškolské s maturitou	37,7
vysokoškolské	22,9

NÁRODNOSŤ

slovenská	86,0
maďarská	9,4
iná	4,7

ZAMESTNANIE

nekvalifikovaný manuálny pracovník	4,5
kvalifikovaný manuálny / prevádzkový pracovník	24,1
výkonný odborný pracovník, úradník	18,8
tvorivý odborný pracovník	10,4
podnikateľ, živnostník	7,5
dôchodca	24,8
študent	4,8
v domácnosti alebo na materskej/rodičovskej dovolenke	1,4
nezamestnaný	3,7

POČET OBYVATEĽOV OBCE

menej ako 1 tisíc obyv.	15,3
1 až 2 tisíc obyvateľov	14,5
2 až 5 tisíc obyvateľov	15,8
5 až 20 tisíc obyvateľov	16,2
20 až 50 tisíc obyv.	16,4
50 až 100 tisíc obyv.	9,5
nad 100 tisíc obyvateľov	12,5

KRAJ

Bratislavský	12,1
Trnavský	10,6
Trenčiansky	11,0
Nitriansky	12,7
Žilinský	12,7
Banskobystrický	12,0
Prešovský	14,6
Košický	14,3